

Birleşmiş Milletler

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Raporu

Bölüm II
Mülteciler ile ilgili Küresel Mutabakat

Genel Kurul
Resmi Kayıtlar Yetmiş
üçüncü Oturum Ek No:
12

* 13 Eylül 2018'de teknik gerekçelerle tekrar yayımlandı.

Genel Kurul

Resmi Kayıtları

Yetmiş üçüncü Oturum

Ek No. 12 (A/73/12 (Bölüm II))

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Raporu

Bölüm II

Mülteciler ile ilgili Küresel Mutabakat

Not

Birleşmiş Milletler belgelerinin sembolleri rakamlarla birlikte harflerden oluşmaktadır. Böyle bir sembolün belirtilmesi, Birleşmiş Milletler belgesine yapılmış bir atfı ifade eder.

ISSN 0251-8023

İçindekiler

<i>Bölmeler</i>	<i>Paragraflar</i>	<i>Sayfa</i>
I Giriş	1-9	1
A. Arka plan.....	1-4	1
B. Yönlendirici ilkeler	5-6	1
C. Hedefler	7	2
D. Temel sebeplere yönelik önleme ve müdahale.....	8-9	2
II. Kapsamlı mülteci müdahale çerçevesi	10	3
III. Eylem programı	11-100	3
A. Yükün ve sorumluluğun paylaşımına yönelik düzenlemeler	14-48	3
1. Uluslararası işbirliğine yönelik küresel düzenleme: Küresel Mülteci Forumu	17-19	4
2. Özel mülteci durumunu desteklemeye yönelik düzenlemeler.....	20-30	4
2.1 Ulusal düzenlemeler	20-21	4
2.2 Destek Platformu	22-27	5
2.3 Bölgesel ve alt bölgesel yaklaşımlar.....	28-30	6
3. Yükün ve sorumluluğun etkili paylaşımına yönelik kilit araçlar	31-48	6
3.1 Fonlama ve kaynakların etkili ve etkin kullanımı	32	6
3.2 Çok paydaşlı ve ortaklığa dayalı yaklaşım	33-44	7
3.3 Veriler ve kanıtlar	45-48	8
B. Destek ihtiyacı bulunan alanlar	49-100	9
1. Alım ve kabul.....	52-63	10
1.1 Erken uyarı, hazırlıklılık ve beklenmedik durum planlaması	52-53	10
1.2 Acil alım düzenlemeleri	54-55	10
1.3 Emniyet ve güvenlik	56-57	10
1.4 Kayıt ve belgelendirme.....	58	11
1.5 Özel ihtiyaçlara müdahale	59-60	11
1.6 Uluslararası koruma ihtiyaçlarının belirlenmesi	61-63	11
2. İhtiyaçların karşılanması ve toplulukların desteklenmesi	64-84	12
2.1 Eğitim	68-69	13
2.2 Meslekler ve Geçim Kaynakları	70-71	13
2.3 Sağlık.....	72-73	14
2.4 Kadınlar ve genç kızlar	74-75	14
2.5 Çocuklar, ergenler ve gençler	76-77	15
2.6 Barınma, enerji ve doğal kaynaklar yönetimi.....	78-79	15
2.7 Gıda güvenliği ve beslenme	80-81	15
2.8 Nüfus kayıtları.....	82	16
2.9. Vatansızlık.....	83	16
2.10 İyi ilişkilerin ve barışçıl şekilde bir arada yaşamının güçlendirilmesi	84	16

3.	Çözümler.....	85–100	16
3.1	Kaynak ülke için destek ve ülkeye gönüllü dönüş.....	87–89	17
3.2	Yerleştirme.....	90–93	18
3.3	Üçüncü ülkelere kabul edilmeye yönelik tamamlayıcı yollar	94–96	18
3.4	Yerel entegrasyon	97–99	19
3.5	Diğer yerel çözümler	100	20
IV.	İzleme ve gözden geçirme.....	101–107	20

I. Giriş

A. Arka plan

1. Mültecilerin içinde buldukları kötü durum insanlık için ortak bir endişe kaynağıdır. Mültecilik, kapsam, ölçek ve karmaşıklık konusunda artış göstermiştir ve mülteciler, koruma, yardım ve çözümlere ihtiyaç duymaktadır. Milyonlarca mülteci, kendi ekonomik ve kalkınma zorluklarıyla karşı karşıya bulunan çoğunlukla düşük ve orta gelir düzeyindeki ülkelerde süruncemede kalmış durumlarda yaşamaktadır ve ortalama kalış süreleri uzamaya devam etmektedir. Daha önce örneği görülmemiş insani yardım fonu düzeyleri de dahil olmak üzere, ev sahibi ülkelerin ve bağışçıların gösterdiği büyük cömertliğe rağmen, ihtiyaçlar ile insani yardım fonları arasındaki uçurum da genişlemiştir. Devletler arasında mevcut katkılar ve farklılık gösteren kapasiteler ve kaynaklar göz önünde bulundurularak, dünyadaki mültecilerin barındırılması ve desteklenmesine ilişkin yük ve sorumluluğun acilen daha eşitlikçi bir biçimde paylaşılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Mülteciler ve ev sahibi topluluklar geride bırakılmamalıdır.

2. İnsani niteliğe sahip uluslararası sorunlar konusunda uluslararası işbirliğinin sağlanması, Sözleşmesinde ortaya konulduğu üzere Birleşmiş Milletlerin temel bir amacıdır ve Devletlerin egemen eşitliği ilkesine uygundur.¹ Benzer bir şekilde, sığınma tanınması belirli ülkelere aşırı derecede ağır bir yük getirebileceğinden² Mültecilerin Durumuna ilişkin 1951 tarihli Sözleşme (1951 Sözleşmesi) mülteci durumlarına yönelik tatmin edici bir çözümün, uluslararası işbirliği olmaksızın sağlanamayacağını göz önünde bulundurmaktadır. Bu uzun süredir varlığını koruyan ilkenin, mültecilere ev sahipliği yapmakla veya diğer yollarla mülteci sorununa tarihe geçecek katkılarda bulunan bu ülkelerin ötesinde destek tabanını genişletmek de dahil olmak üzere somut ve pratik eyleme dönüştürülmesi hayati önem arz etmektedir.

3. Bu arka plan üzerinden, mülteciler ile ilgili küresel mutabakat, Uluslararası Kızıl Haç ve Kızılay Hareketinin bir parçasını oluşturanlar da dahil olmak üzere Birleşmiş Milletler Sistemi içinde ve dışındaki uluslararası kuruluşlar, diğer insani yardım ve kalkınma aktörleri, uluslararası ve bölgesel mali kuruluşlar, bölgesel kuruluşlar, yerel yönetimler, inançlara dayalı kuruluşlar da dahil olmak üzere sivil toplum, akademisyenler ve diğer uzmanlar, özel sektör, medya, ev sahibi topluluk mensupları ve bizzat mülteciler de dahil olup bunlarla sınırlı kalmaksızın ilgili tüm diğer paydaşlar (bundan sonra “ilgili paydaşlar” olarak anılacaktır) ile birlikte tüm Birleşmiş Milletler Üye Devletleri arasında öngörülebilir ve eşitlikçi bir yük ve sorumluluk paylaşımı temeli oluşturmayı hedeflemektedir.

4. Küresel mutabakat yasal olarak bağlayıcı değildir. Ancak, uluslararası topluluğun bütünüyle mülteciler ve etkilenen ev sahibi ülkeler ile güçlendirilmiş işbirliği ve dayanışmaya yönelik siyasi iradesini ve isteğini temsil etmektedir. Aşağıda paragraf 7’de ortaya konulduğu gibi, hedeflerine yönelik müşterek sonuçlar ve ilerleme sağlamaya yönelik gönüllü katkılar yoluyla işlevsel hale getirecektir. Bu katkılar her bir Devlet ve ilgili paydaş tarafından, ulusal gerçeklikleri, kapasiteleri ve kalkınma düzeyleri dikkate alınarak ve ulusal politikaları ve öncelikleri gözeticilerle belirlenecektir.

B. Yol gösterici ilkeler

5. Küresel mutabakat, temel insani ve uluslararası dayanışma ilkelerinden ortaya çıkmaktadır ve mültecilere daha iyi koruma ve yardım sağlamak ve ev sahibi ülkeleri ve toplulukları desteklemek için yük ve sorumluluk paylaşma ilkelerini işlevsel hale getirmeyi amaçlamaktadır. Küresel mutabakat, uygulaması da dahil olmak üzere, tamamen politik olmayan bir yapıya sahiptir ve Birleşmiş Milletler Sözleşmesi amaç ve ilkelerine uygundur. Geri göndermeme ana ilkesi temelinde, 1951 Sözleşmesini ve 1967 Protokolünü temel alan uluslararası mülteci koruma rejimine dayanmaktadır.³

¹ Birleşmiş Milletler Sözleşmesi Madde 1 (3); [A/RES/25/2625](#).

² Önsöz, beyan 4 (Birleşmiş Milletler, *Antlaşma Serisi*, cilt 189, No. 2545). Ayrıca, bkz. [A/RES/22/2312](#), madde 2 (2).

³ Birleşmiş Milletler, *Antlaşma Serisi*, cilt 606, No. 8791.

Bazı bölgeler ayrıca, kendi ilgili bağlamları için geçerli özel belgeler da benimsemişlerdir.⁴ Küresel mutabakat, ilgili uluslararası insan hakları belgeleri,⁵ uluslararası insani hukuk ve geçerli olan diğer uluslararası belgeler tarafından yönlendirilmektedir.⁶ Geçerli olduğu müddetçe, vatansız kişilerin korunmasına yönelik belgelerle tamamlanmaktadır.⁷ İnsanlık, tarafsızlık ve bağımsızlık şeklindeki insani ilkeler — A/RES/46/182 ile A/RES/71/127 kararı dahil olmak üzere konuya ilişkin takip eden tüm Genel Kurul kararları ve aynı zamanda korumanın temel alınması da küresel mutabakatın genel uygulamasını yönlendirmektedir. Ulusal mevzuat, politikalar ve öncelikler dikkate alınarak ulusal sahiplenme ve liderlik, mutabakatın başarılı bir biçimde uygulanması için kilit önem taşımaktadır.

6. Uluslararası mülteci belgelerine taraf olmayan birtakım Devletlerin de mültecilere ev sahipliği gösterilmesi konusunda cömert bir yaklaşım sergiledikleri de göz önünde tutulmaktadır. Henüz taraf olmayan tüm ülkeler bu belgeleri kabul etmeyi; çekincesi bulunan Devletler ise bunları geri çekmeyi değerlendirme yönünde teşvik edilmektedir.

C. Amaçlar

7. Bütünüyle küresel mutabakatın amaçları şunlardır: (i) ev sahibi ülkeler üzerindeki baskının azaltılması, (ii) mültecilerin kendi kendine yeterliliklerinin güçlendirilmesi, (iii) üçüncü ülke çözümlerine erişimin genişletilmesi; ve (iv) güvenli ve insan onuruna yakışır bir şekilde dönüğe yönelik olarak kaynak ülkelerdeki koşulların desteklenmesi. Küresel mutabakat, siyasi iradene harekete geçirilmesi, genişletilmiş bir destek tabanı ve Devletler ve diğer ilgili paydaşlar arasında daha eşitlikçi, sürdürülebilir ve öngörülebilir katkıları kolaylaştıran düzenlemeler yoluyla bu birbirine bağlı ve bağımsız dört hedefe ulaşmayı amaçlamaktadır.

D. Temel sebeplere yönelik önleme ve müdahale

8. Büyük ölçekli mülteci hareketleri ve sürüncemede kalan mülteci durumları dünyanın her yerinde varlığını korumaktadır. Mültecilere yönelik koruma ve bakım, ilgili kişiler için hayat kurtarıcıdır ve geleceğe yönelik bir yatırımdır; ancak, daha da önemlisi, bunun temel nedenlere müdahale etmeye yönelik kararlı çabalarla desteklenmesi gerekmektedir. Ayrıca, kentlileri mülteci hareketlerinin sebebi olmamakla birlikte; iklim, çevrenin bozulması ve doğal afetler de mülteci hareketlerinin itici güçleriyle artan oranda etkileşim içindedir. İlk olarak temel nedenlere müdahale etmek, mülteci hareketlerinin kaynağını oluşturan ülkelerin sorumluluğudur.

⁴ Bkz. 1969 tarihli Afrika'da Mülteci Sorunlarının Özel Yönlerini Düzenleyen ABÖ Sözleşmesi (Birleşmiş Milletler, *Antlaşma Serisi*, cilt 1001, No. 14691); 1984 tarihli [Cartagena Mülteciler Bildirisi](#); ve Avrupa Birliğinin İşleyişi hakkında Antlaşma, madde 78, ve Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı, madde 18. Ayrıca bkz.31 Aralık 1966 tarihli [Mültecilerin Statüsü ve Mültecilere Karşı Muameleye İlişkin Bangkok İlkeleri](#) (nihai metin 24 Haziran 2001 tarihinde benimsenmiştir).

⁵ Bunlarla sınırlı kalmaksızın, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (diğerlerinin yanında Madde 14'te sığınma hakkını da yüceltmektedir) ([A/RES/3/217 A](#)); [Viyana Deklarasyonu ve Eylem Programı](#); Çocuk Hakları Sözleşmesi (Birleşmiş Milletler, *Antlaşma Serisi*, cilt 1577, No. 27531); İşkenceye Karşı Sözleşme (Birleşmiş Milletler, *Antlaşma Serisi*, cilt 1465, No. 24841); Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme (Birleşmiş Milletler, *Antlaşma Serisi*, cilt 660, No. 9464); Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (Birleşmiş Milletler, *Antlaşma Serisi*, cilt 999, No. 14668); Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (Birleşmiş Milletler, *Antlaşma Serisi*, cilt 993, No. 14531); Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (Birleşmiş Milletler, *Antlaşma Serisi*, cilt 1249, No. 20378) ve Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme (Birleşmiş Milletler, *Antlaşma Serisi*, cilt 2515, No. 44910) dahil.

⁶ Örn., Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine ek Özellikle Kadın ve Çocuklar olmak üzere İnsan Ticaretini Önleme, Durdurma ve Cezalandırma Protokolü (Birleşmiş Milletler, *Antlaşma Serisi*, cilt 2237, No. 39574); Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine ek Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol (Birleşmiş Milletler, *Antlaşma Serisi*, cilt 2241, No. 39574).

⁷ 1954 tarihli Vatansız Kişilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme (Birleşmiş Milletler, *Antlaşma Serisi*, cilt 360, No. 5158); 1961 tarihli Vatansızlığın Azaltılmasına Dair Sözleşme (Birleşmiş Milletler, *Antlaşma Serisi*, cilt 909, No. 14458).

Ancak, büyük ölçekli mülteci durumlarını önlemek ve çözmek ayrıca bütünüyle uluslararası topluluk için ciddi bir kaygı unsuru olup, itici ve tetikleyici güçlere müdahale etmeye yönelik erken çaba gösterilmesinin yanı sıra, siyasi ve insani aktörler ile kalkınma ve barış aktörleri arasında daha iyi işbirliği yapılmasını gerektirmektedir.

⁹. Bu arka plan temelinde, küresel mutabakat, önleme, barış, güvenlik, sürdürülebilir kalkınma, göç ve barışın tesis edilmesi alanlarında devam eden Birleşmiş Milletler çabalarını tamamlamaktadır. Tüm Devletler ve ilgili paydaşlar, çatışmayı önleme ve çözmeye, uluslararası insani hukuk ile ulusal ve uluslararası düzeylerde hukukun üstünlüğü dahil olmak üzere Birleşmiş Milletler Sözleşmesini ve uluslararası hukuku korumaya, herkes için insan hakları ve temel özgürlükleri desteklemeye, gözetmeye, korumaya ve hayata geçirmeye, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi ya da diğer düşünce, ulusal veya sosyal köken, özellik, doğum, engellilik, yaş veya diğer statü temelinde her türlü ayrımcılığın yanı sıra sömürü ve istismarı sonlandırmaya yönelik yükseltilmiş uluslararası çabalar da dahil olmak üzere büyük ölçekli mülteci durumlarının temel nedenleriyle mücadele etmeye davet edilmektedir. Ayrıca, [2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi](#) ve diğer ilgili çerçevelere uygun olarak uluslararası topluluk bütünüyle, yoksulluğu hafifletme, afet risklerini azaltma ve kaynak ülkelere kalkınma yardımı sağlamaya yönelik çabaları desteklemeye davet edilmektedir.⁸

II. Kapsamlı mülteci müdahale çerçevesi

10. Küresel mutabakat Bölüm II, Birleşmiş Milletler Genel Meclisi tarafından benimsendiği şekilde kapsamlı mülteci müdahale çerçevesidir (CRRF) (A/RES/71/1, Ek I). Bu durum, küresel mutabakatın ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır.

III. Eylem programı

11. [A/RES/71/1](#)'e uygun olarak, eylem programının amacı, yük ve sorumluluk paylaşımına yönelik etkili düzenlemeler (Bölüm III.A) ve ev sahibi ülkelere ve uygun olduğu durumda kaynak ülkelere destek niteliğinde zamanında yapılan katkılar (Bölüm III.B) yoluyla, mültecilere ve büyük ölçekli mülteci hareketi veya sürüncemede kalan mülteci durumundan özellikle etkilenen ülkelere destek olmak üzere kapsamlı bir müdahalenin uygulanmasını kolaylaştırmaktır. Bu bölümler birbirine bağlı olarak okunacaktır.

12. CRRF, özellikle büyük ölçekli mülteci durumları ile ilgili olmakla birlikte, nüfus hareketleri homojen yapıda olmak zorunda değildir ve karışık özellikte de olabilmektedir. Bazı durumlar hareket halindeki mülteciler ve diğer kişiler ile ilgili geniş ölçekli hareketler olup, bazıları ise mültecileri ve ülke içinde yerinden edilen kişiler ile ilgilidir ve bazı durumlarda, ülke dışında zorunlu yerinden edilme aniden gelişen doğal afetler ve çevrenin bozulmasından kaynaklı olabilmektedir. Bu durumlar, müdahale konusunda uluslararası topluluktan destek arayan etkilenen Devletler için karmaşık zorluklar oluşturmaktadır. Uygun müdahalelere yönelik destek, UNHCR ve Uluslararası Göç Örgütü (IOM) dahil olmak üzere ilgili aktörler arasında, koordineli bir yaklaşım için uygun olduğu şekilde ilgili yetkileri, sorumlulukları ve uzmanlıklarını da dahil ederek operasyonel ortaklıklar temelinde yükseltilir.

13. Eylem programı, cinsiyet eşitliğinin desteklenmesi ve kadınların ve kız çocuklarının güçlendirilmesi, her türlü cinsel ve cinsiyete dayalı şiddetin, insan ticaretinin, cinsel istismar ve sömürünün ve zarar verici uygulamaların sonlandırılması, gençlerin, engellilerin ve yaşlıların anlamlı katılımının kolaylaştırılması, çocuğun yüksek yararının sağlanması ve ayrımcılıkla mücadele dahil olmak üzere, yaş, cinsiyet ve çeşitlilik⁹ hususlarının yanında mülteciler ve ev sahibi ülkelere ilişkin güçlü bir ortaklık yaklaşımı ve katılımı yaklaşımıyla desteklenmektedir.

A. Yükün ve sorumluluğun paylaşımına yönelik düzenlemeler

14. Mülteci alan ve çoğunlukla uzun süreli olarak barındıran ülkeler, müşterek iyilik ve insanlık adına kendi sınırlı kaynaklarından muazzam bir katkı sağlamaktadırlar.

⁸ Örn. [Afet Riskini Azaltmaya yönelik Sendai Çerçevesi 2015 - 2030](#) ve [2063 Gündemi](#).

⁹ Bkz. 108 sayılı UNHCR İdari Komite (İd. Kom.) Kararı (LIX) (2008), (f)–(k).

Bu ülkelerin, müdahaleye öncülük etme konusunda bütünüyle uluslararası topluluğun somut desteğini alması zorunludur.

15. Aşağıdaki düzenlemeler, ev sahibi ülkeler ve topluluklar ile daha eşitlikçi ve öngörülebilir yük ve sorumluluk paylaşımı sağlamayı ve uygun olduğunda kaynak ülkelere yardım da dahil olmak üzere çözüm arayışını desteklemeyi amaçlamaktadır. Bunlar küresel, bölgesel veya ülkelere özgü düzeylerde tamamlayıcı eylemleri içermektedir.

16. Uluslararası dayanışma ve işbirliği ilkelerinin tam olarak gerçekleştirilmesini sağlamak üzere söz konusu düzenlemelerin etkin, etkili ve pratik olması amaçlanmıştır. Yüksek Komiserlik Programı İdari Komitesi (İdari Komite) ile uygun bağlantıların sağlanması da dahil olmak üzere, çeşitli amaçlar için uygun olduğunda, mevcut süreçler içerisinde söz konusu düzenlemelerin tekrarının önlenmesi ve bunlara yönelik nizamın sağlanması için tedbir alınacaktır. Aynı zamanda, bu düzenlemelerin uluslararası topluluğun bütünüyle mevcut süreçlerin ötesine geçerek yüksek sayıda mülteci varlığından doğan yük ve sorumluluğun daha iyi paylaşılmasını sağlamak üzere büyük ölçekli mülteci durumlarına müdahale etmesine yönelik değişikliklerde bulunması gerekecektir.

1. Uluslararası işbirliğine yönelik küresel düzenleme: Küresel Mülteci Forumu

17. İlgili paydaşlarla birlikte Bakanlıklar düzeyinde Birleşmiş Milletler Üye Devletlerinin tümüne yönelik düzenli bir Küresel Mülteci Forumu, paragraf 7'de ortaya konulduğu üzere küresel mutabakat hedefleri doğrultusunda somut güvenceleri ve katkıları duyurmak ve yük ve sorumluluk paylaşımının sağlanmasına ilişkin fırsatlar, zorluklar ve yolları değerlendirmek üzere toplanacaktır. İlk Forum 2019 yılında toplanacaktır. Bunu takip eden Forumlar, sürdürülebilir ivme ve siyasi iradeyi sağlamak amacıyla, Genel meclis tarafından aksi kararlaştırılmadıkça, dört yılda bir toplanacaktır. Forumlar, bir ya da daha fazla Devletin ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin eş düzenleyiciliği ve eş ev sahipliğinde, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine katılım davetinde bulunularak gerçekleştirilecektir. Forumlar, tüm Devletlerin katılımını kolaylaştırmak amacıyla ilke olarak Cenevre'de gerçekleştirilecektir. Forumların gerçekleştirildiği yıllarda, Koruma Zorlukları konusunda Yüksek Komiserlik Diyalogu gerçekleştirilmeyecektir.

18. Küresel Mülteci Forumlarında ortaya konulan güvence ve katkılar, mali, maddi ve teknik yardım;¹⁰ yerleştirme noktaları ve üçüncü ülkelere kabul edilmeye yönelik tamamlayıcı yolların yanı sıra Devletlerin küresel mutabakat hedeflerini desteklemek için ulusal düzeyde benimsedikleri diğer eylemler gibi çeşitli biçimlerde hayata geçirilebilir. Aşağıda Bölüm III, güvence ve katkıların sunulabileceği alanlara yönelik özet bir kılavuz görevi görmektedir.

19. 2019'da gerçekleşecek ilk Küresel Mülteci Forumu, resmi güvence ve katkıların sunulmasına adanacaktır. Takip eden Forumlar, yalnızca yeni güvencelerde bulunma olanağı tanınmakla kalmayacak, bunun yanında Devletlerin ve ilgili paydaşların küresel mutabakat hedeflerinin gerçekleştirilmesine yönelik daha önce sundukları güvencelerin uygulanmasını ve kaydedilen ilerlemeyi değerlendirmelerini sağlayacaktır. Bu, Forumlar arasında iki yılda bir düzenlenecek ve "orta vadeli gözden geçirme" olanağı sağlayacak olan üst düzey yetkililerin toplantılarıyla tamamlanacaktır. Küresel Mülteci Forumlarında ve üst düzey yetkililerin toplantılarında devam eden durum değerlendirmesi, küresel mutabakatın (aşağıda Bölüm IV'de ortaya konulduğu üzere) izlenmesinin kilit bileşenleri olacaktır.

2. Özel mülteci durumuna kapsamlı müdahaleyi destekleyici düzenlemeler

2.1 Ulusal düzenlemeler

20. Kapsamlı bir müdahalenin sağlanması için çaba harcayan tüm ilgili paydaşların gayretlerini koordine etmek ve kolaylaştırmak amacıyla ilgili ev sahibi ülkeler tarafından iyi uygulamalar temel alınarak ve ulusal liderliğin önemi göz önünde tutularak ulusal düzenlemeler oluşturulabilir. Ulusal düzenlemelerin oluşumu ve çalışma yöntemleri, tıpkı söz konusu işi üstlenecek ilgili ulusal kurumlara yönelik kapasite geliştirme ihtiyacının da olduğu gibi ev sahibi Devletler tarafından belirlenecektir.

¹⁰ Örn., yedek kapasite veya Destek Platformlara yapılacak katkılar (kısım 2.2).

21. Söz konusu çabalar, uygun olduğu şekilde, politika önceliklerini, kurumsal ve operasyonel düzenlemeleri, yatırım, mali, maddi ve teknik yardım dahil olmak üzere uluslararası topluluktan destek gerekliliklerini ve yerleştirme, üçüncü ülkelere kabul edilmeye yönelik tamamlayıcı yollar ve gönüllü dönüş dahil olmak üzere çözümleri ortaya koyarak UNHCR ve diğer ilgili paydaşların yardımıyla ulusal politikalar ve önceliklere uygun olarak ulusal liderlik altında kapsamlı bir planın geliştirilmesini destekleyebilir.

2.2 Destek Platformu

22. Ulusal düzenlemelerin desteklenmesiyle ev sahibi ülkeler bir Destek Platformunun etkinleştirilmesi arayışına girebilirler.¹¹

23. Destek Platformu, mülteciler ve ilgili ev sahibi ülkeler ve topluluklar için bağlama özel destek sağlayabilir. Ortaklık ruhuyla ve ev sahibi ülkenin tasarrufu ve liderliğine uygun olarak işlevleri şunları kapsayabilir:

- Siyasi bağlılığı ve önleme, koruma, müdahale ve çözümlere yönelik savunuculuğu canlandırma;
- Kapsamlı planın desteğiyle (paragraf 21), uygun olduğunda, Küresel Mülteci Forumu güvenceleri temelinde, yerleştirme ve üçüncü ülkelere kabul edilme için tamamlayıcı yolların yanı sıra mali, maddi ve teknik desteği harekete geçirme;
- Tutarlı insani ve kalkınmaya yönelik müdahaleleri, ev sahibi ülkeler ve mültecileri destekleyen kalkınma aktörlerinin erken ve sürdürülen katılımı da dahil olmak üzere kolaylaştırma; ve
- Ev sahibi ülkeler üzerindeki baskıyı azaltma, dayanıklılık ve kendi kendine yeterlilik sağlamaya ve çözümler bulmaya yönelik kapsamlı politika girişimlerini destekleme.

24. İlgili ev sahibi ülkelerin veya uygun olduğunda, kaynak ülkelerin isteği üzerine, mevcut müdahale çabaları ve politik, barışı korumaya ve tesis etmeye yönelik girişimler de göz önünde tutularak, ilkesel olarak katkıda bulunmayı taahhüt eden ilgili Devletlerle yakın istişare içinde, UNHCR tarafından bir Destek Platformu etkinleştirilebilir/devre dışı bırakılabilir ve desteklenebilir. Etkinleştirme kriterleri şunları kapsayacaktır:

- Bir ev sahibi ülkenin müdahale kapasitesinin tüketildiği veya tüketilmesinin beklendiği büyük ölçekli ve/veya karmaşık mülteci durumu, veya
- Ev sahibi ülkenin veya ülkelerin önemli ölçüde ilave destek gereksinimi içinde bulunduğu ve/veya bir çözüm için büyük bir olanağın doğduğu (örn. Kaynak ülkeye büyük ölçekli gönüllü dönüş) sürüncemede kalan bir mülteci durumu.

25. Her bir Destek Platformu, çeşitli şekillerde gerçekleştirilebilen (paragraf 23) katkılarla desteği harekete geçirmek üzere bir grup Devletin liderliği ve katılımından yararlanacaktır. Bu grubun oluşumu bağlama özeldir. Diğer ilgili paydaşlar uygun olduğu şekilde katılım için davet edileceklerdir.

26. Destek Platformları sabit yapılar olmayacak veya operasyonel faaliyet üstlenmeyecektir. Önceden duyurulan çıkar beyanları (Küresel Mülteci Forumu dahil) ve yedek düzenlemeler temelinde oluşturulacaklardır. İnsani yardım ve kalkınma işbirliğine yönelik mevcut koordinasyon mekanizmalarını tamamlayacak ve bunlarla etkileşime geçeceklerdir. Katılımcı ülkelerle istişare içinde UNHCR, farklı platformlar arasında bilgi, uygulama ve deneyim paylaşımının kolaylaştırılması da dahil olmak üzere Destek Platformlarının çalışmasını kendi İdari Komitesine, Birleşmiş Milletler Genel Meclisine ve Küresel Mülteci Forumlarına düzenli olarak bildirilmesini sağlayacaktır.

27. Bir Platformun desteğine yönelik strateji, çeşitli seçeneklere dayalı olabilir. İnsani yardım çağrısının aşağıda paragraf 32'ye uygun olarak esnek, çok yıllık ve belli bir amaca tahsis edilmemiş olacağını hatırlatılarak, bunun değer katacağı ve diğer süreçleri tekrar etmeyeceği durumlarda, kapsamlı plana yönelik destek sağlamak üzere bir dayanışma konferansı uygulamasını başlatabilir.

¹¹ Paragraf 5'e uygun olarak.

Devletler, kalkınma aktörleri, sivil toplum, yerel topluluklar ve özel sektörü kapsayarak ve yerleştirme ve kabul edilme için tamamlayıcı yolların yanı sıra mali, maddi ve teknik katkı arayışında bulunarak, ev sahibi ülkeler veya kaynak ülkelere geniş tabanlı destek sağlamaya yönelik stratejik bir araç temin etmek suretiyle, dayanışma konferansı duruma özel nitelikte olacaktır.

2.3 2.3 Bölgesel ve alt bölgesel yaklaşımlar

28. Mülteci hareketleri çoğunlukla önemli bölgesel veya alt bölgesel boyuta sahiptir. Bölgesel ve alt bölgesel mekanizma ve gruplaşmaların özellikleri değişkenlik göstermekle birlikte, bunlar kapsamlı müdahalelerde önemli bir rol oynayabilmektedir. Geçmişteki kapsamlı müdahaleler de sorunların siyasi boyutlarını kapsayacak biçimde mülteci durumlarının ele alındığı bölgesel işbirliğinin değerini göstermiştir.

29. Küresel desteğe hanel getirmeksizin, bölgesel ve alt bölgesel mekanizmalar veya gruplaşmalar, uygun olduğunda, ilgili Devletlerin rızasıyla Destek Platformları, dayanışma konferansları ve diğer düzenlemelerde kilit bir oynamak da dahil olmak üzere, kendi bölgelerindeki mülteci durumlarının çözümünde aktif bir biçimde katkı sağlayacaklardır. Kapsamlı müdahaleler ayrıca, mevcut ve uygun olduğunda, tamamlayıcılık sağlamak ve tekrarı önlemek üzere bölgesel ve alt bölgesel yerleştirme girişimleri de dahil olmak üzere, mültecilerin korunması ve kalıcı çözümlere yönelik mevcut bölgesel ve alt bölgesel girişimler temelinde gerçekleştirilecektir.

30. İlgili bölgesel ve alt bölgesel mekanizmalar arasında iyi uygulamaların paylaşılması, farklı bakış açılarını devreye sokmak ve tutarlılığı teşvik etmek üzere Küresel Mülteci Forumları bağlamında düzenli olarak UNHCR tarafından kolaylaştırılacaktır.

3. Yükün ve sorumluluğun etkili paylaşımına yönelik kilit araçlar

31. Aşağıdaki paragraflarda, yük ve sorumluluk paylaşımını işlevsel hale getirmeye yönelik araçlar açıklanmakta ve yukarıda ortaya konulan düzenlemelere zemin hazırlanmaktadır.

3.1 Fonlama ve kaynakların etkili ve etkin kullanımı

32. Bütünüyle uluslararası topluluğun yük ve sorumluluk paylaşımına katkıları fonlamanın ötesine geçmiş olmakla birlikte, yine de, zamanında, öngörülebilir, yeterli ve sürdürülebilir kamu ve özel fonlamanın harekete geçirilmesi, tüm ilgili paydaşların kaynakların etkili ve etkin kullanımını azami düzeye çıkarma, sahtekarlığı önleme ve şeffaflık sağlama konusundaki çıkarı hatırd tutularak küresel mutabakatın başarılı olarak uygulanmasında kilit önem taşımaktadır. Yukarıda ortaya konulan düzenlemeler ve diğer ilgili kanallar yoluyla, kaynaklar, gerek yeni gerekse sürüncemede kalanlar olmak üzere kapasitelerine nazaran büyük ölçekli mülteci durumlarıyla karşı karşıya kalan ülkelere, geleneksel bağışçıların ötesine geçecek şekilde destek tabanını genişletmeye yönelik çabalar da dahil olarak sağlanacaktır.¹² Bu kapsamda şunlar yer alır:

- İnsani yardım: Devletler ve insani yardım aktörleri, mümkün olduğu durumlarda¹³ insani yardım ilkelerine tamamen uygun olarak sağlanan öngörülebilir, esnek, belli bir amaca tahsis edilmemiş ve çok yıllık fonlama da dahil olmak üzere, gerek acil müdahaleler gerekse sürüncemede kalan durumlarda zamanında, yeterli ve ihtiyaçlara dayalı insani yardımın sağlanması yönünde çalışmalar yapacaklardır;
- Kalkınma işbirliği: Devletler ve diğer kalkınma aktörleri mülteciler, ev sahibi ülkeler ve ev sahibi topluluklara yardım sürecine katılımlarını artırmak ve mülteci durumunun ev sahibi ülkeler ve topluluklar üzerindeki etkisini planlama ve politikalarına dahil etmek üzere çalışmalar yapacaklardır. Bu da mültecilerin yanı sıra ev sahibi ülkelere ve topluluklara düzenli kalkınma yardımının üzerinde ve ötesinde, doğrudan yardımlar ile birlikte gerek iki taraflı gerekse çok taraflı kanallar yoluyla hibe olarak veya yüksek bir ayrıcalık derecesiyle sağlanan ilave kalkınma kaynaklarını gerektirecektir. Kalkınma yardımının, ortaklık ruhuyla ve ülke tarafından sahiplenme ve liderlik önceliği gözetilerek etkili olmasını sağlamak için çaba sarf edilecektir.¹⁴

¹² İnsani Yardım Finansmanı konusunda Üst Düzey Panel tarafından Genel Sekretere sunulan [Raporda](#) (Ocak 2016) tavsiye edildiği gibi yenilikçi finansman programları da dahil olmak üzere.

¹³ Bkz, örn., [A/RES/71/127](#), [A/71/353](#).

Mümkün olduğu durumda, gönüllü dönüş koşullarını sağlamak için kaynak ülkeler lehine kalkınma yardımına da öncelik verilecektir:

- Özel sektör katkılarını azami düzeye çıkarmak: İlgili ev sahibi ülke veya uygun olduğunda kaynak ülkenin talebi üzerine, Devletler ve diğer ilgili paydaşlarla birlikte özel sektör, politika tedbirleri ve risk azaltma düzenlemeleri, özel sektör yatırımları için fırsatlar, iş dünyası atmosferinin elverişli olduğu bağlamlarda altyapıyı güçlendirme ve iş yaratma, özellikle mültecilere ev sahipliği yapan gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde teknoloji açığını kapatma ve kapasite güçlendirme düşüncesiyle, yenilenebilir enerji de dahil olmak üzere yenilikçi teknolojinin geliştirilmesi ve mültecilere ve ev sahibi topluluklara yönelik mali ürünlere ve bilgilendirme hizmetlerine daha fazla erişim olanaklarını araştırabilir.

3.2 Çok paydaşlı ve ortaklığa dayalı yaklaşım

33. Devletlerin birincil sorumluluğu ve egemenliği göz önünde tutularak, ilgili yasal çerçevelere uygun olarak ve ulusal kurumlarla sıkı koordinasyon içinde çok paydaşlı ve ortaklığa dayalı bir yaklaşım izlenecektir. Görev sorumluluklarının uygulanmasına ek olarak, UNHCR destekleyici ve katalizör bir rol oynayacaktır.

34. Müdahaleler, en çok koruma ve yardım sağlamayı hedeflediklerini aktif ve anlamlı bir biçimde dahil etiklerinde etkili olmaktadır. İlgili aktörler, mümkün olduğunda, *mültecilerin ve ev sahibi topluluk mensuplarının* uygun, erişilebilir ve kapsayıcı müdahalelerin oluşturulmasında yardımcı olmalarını sağlamaya yönelik istişare süreçlerini geliştirmeye ve desteklemeye devam edeceklerdir. Devletler ve ilgili paydaşlar, özellikle kadınlar, gençler ve engelliler olmak üzere mültecileri ve ev sahibi topluluk mensuplarını, ve uygun olduğunda diasporayı, kilit forumlar ve süreçlere en iyi bir biçimde dahil etme yollarını araştıracaklardır. Şikayetleri alma ve sahtekarlık, istismar ve yolsuzluğu soruşturma ve önleme mekanizmaları, hesap verebilirliğin sağlanmasında yardımcı olacaktır.

35. İnsani yardım kuruluşlarının kendi yetkilerine uygun olarak uyguladıkları faaliyetlere hâle getirmeksizin, *insani yardım ve kalkınma aktörleri*, bir mülteci durumunun başlangıcından itibaren ve sürüncemede kalan durumlarda birlikte çalışacaklardır. Mültecilerin ihtiyaçlarını karşılama konusunda kurumsal kapasiteye sahip bulunmayan ülkeler de dahil olmak üzere ev sahibi ülkeleri ve uygun olduğunda kaynak ülkeleri desteklemeye yönelik müdahalelerinin etkili bir biçimde tamamlayıcılığının sağlanması için araçlar geliştireceklerdir. Ev sahibi topluluklar ve mültecilere doğrudan yardım için iki taraflı ve çok taraflı kalkınma ve finans aktörleri tarafından verilen destek, ilave olacak ve ulusal sahiplenme ve liderlik önceliği gözetilerek ortaklık içinde ve ilgili ülkede daha geniş kalkınma hedeflerine yönelik desteği negatif olarak etkilemeyecek veya azaltmayacak bir biçimde üstlenilecektir.

36. *Birleşmiş Milletler sistemi* tam olarak güçlendirilecektir. Özellikle barış, güvenlik ve kalkınma alanlarında olmak üzere, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin reform gündemine uygun olarak, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Grubu ve Birleşmiş Milletler Ülke Ekibinin yanı sıra temelde operasyonel işbirliğini sağlamaya yönelik ilgili tüm kuruluşların katkıları bu kapsama dahil olacaktır. Yerleşik Koordinatör tarafından yönlendirilerek ve ulusal kalkınma zorunlulukları geliştirilerek, ev sahibi toplulukları ve mültecileri desteklemeye yönelik Birleşmiş Milletler kalkınma eyleminin, uygun olduğu durumda, ulusal hükümetlerle tam istişare ve anlaşma içinde Birleşmiş Milletler Kalkınma Yardımı Çerçeveleri dahilinde hazırlanması ve nihai hale getirilmesi değerlendirilecektir.¹⁵ Teknik tavsiye ve destek de Birleşmiş Milletler bölge ofisleri yoluyla sağlanacaktır.

37. Topluluk liderleri ve geleneksel topluluk yönetim kurumları da dahil olmak üzere gerek kentsel gerekse kırsal alanlarda *yerel kurumlar ve diğer yerel aktörler*, çoğunlukla büyük ölçekli mülteci durumlarına ilk müdahale edenlerdir ve orta vadede en anlamlı etkiyi tecrübe eden aktörler arasında yer almaktadırlar. Ulusal kurumlarla istişare halinde ve ilgili yasal çerçeveler gözetilerek, bütünüyle uluslararası topluluğun desteği, uygun olduğunda kapasite geliştirme ve fonlama dahil olmak üzere yerel düzeyde kurumsal kapasiteleri, altyapıyı ve barınma olanaklarını güçlendirmek amacıyla sağlanabilir.

¹⁴ Bkz. örn., A/RES/71/127, A/71/353, A/RES/69/313.

¹⁵ A/RES/72/279.

İnsani yardım kuruluşları ve kalkınma ajansları tarafından ilgili kanun ve politikalara uygun olarak yerel personelin istihdam edilmesi, yerel aktörler, kuruluşlar ve yapıların süreklilik arz eden kapasitesine duyulan ihtiyaç da hatırdta tutularak teşvik edilmektedir.

38. Mültecilere ev sahipliği yapan *şehirlere ve belediyelerin oluşturduğu ağlar*, UNHCR ve diğer ilgili paydaşların desteğiyle eşleştirme düzenlemeleri de dahil olmak üzere kentsel alanlarda müdahalelere yönelik iyi uygulamaları ve yenilikçi yaklaşımları paylaşmaya davet edilmektedir.

39. Benzer olarak, küresel mutabakatı destekleme düşüncesiyle ilgili ulusal düzenlemeler kapsamında uygun olduğu durumda *parlamentoların* katılımı teşvik edilmektedir.¹⁶

40. Mülteciler ile ev sahibi Devletler ve topluluklara yönelik önemli çalışmalar göz önünde tutularak ve ortaklık ruhuyla, mülteciler, kadınlar, gençler veya engelliler tarafından yönetilenler ile yerel ve ulusal düzeyde faaliyet gösterenler dahil olmak üzere *sivil toplum kuruluşları* topluluğun güçlü yönleri ve ihtiyaçlarının değerlendirilmesi, kapsayıcı ve erişilebilir planlama ve program uygulanmasına ve geçerli olduğunda kapasite geliştirmeye katkıda bulunacaklardır.

41. *İnançlara dayalı aktörler*, çatışma önleme, uzlaştırma ve barışı tesis etmenin yanı sıra diğer ilgili alanlar da dahil olmak üzere mültecilere ve ev sahibi topluluklara yardımcı olmaya yönelik düzenlemelerin planlanması ve sağlanmasına destek olabilirler.

42. *Kamu-özel sektör ortaklığı*, mültecilerin ve ev sahibi topluluğun istihdamını ve iş gücünün hareketliliğini desteklemek ve özel sektör yatırımlarına daha fazla olanak sağlamak amacıyla ticari işletme girişim koşullarının ve mali/işletme araçlarının yaratılmasına yönelik olası yeni kurumsal düzenlemeler ve metodolojiler dahil olmak üzere insani yardım ilkeleri tam olarak gözetilerek araştırılacaktır.¹⁷ Özel sektör, mülteci durumlarının etik muamelesine yönelik standartları geliştirmeye, ev sahibi ülkelerde iş olanaklarını belirlemeye ilişkin araçları paylaşmaya ve değer katacağı durumlarda ülke düzeyinde özel sektör kolaylaştırma platformlarını geliştirmeye teşvik edilmektedir.

43. UNHCR ve diğer paydaşlarla birlikte üniversiteler, akademik birlikler ve araştırma kurumları dahil edilerek küresel mutabakatın hedeflerini destekleyerek özel çıktılar sağlayacak araştırma, eğitim ve burs olanaklarını kolaylaştırmak üzere iltica, diğer zorla yerinden edilme ve vatansızlık konularında *küresel bir akademik ağ* oluşturulacaktır. Bölgesel çeşitliliğin ve ilgili konu alanlarının oluşturduğu geniş bir aralık içinden uzmanlığın sağlanmasına yönelik çaba sarf edilecektir.

44. Özellikle mülteci çocukların (erkek ve kız çocukları), ergenlerin, gençlerin ve ayrıca yaşlıların ve engellilerin sosyal gelişimi, kapsanması, uyumu ve refahı açısından *spor ve kültürel faaliyetlerin* oynayabileceği önemli rol göz önünde bulundurularak, mültecilere ev sahipliği yapılan alanlarda spor ve kültürel faaliyetlere ve olanaklara erişimi artırmak için ortaklıklar sürdürülecektir.¹⁸

3.3 Veriler ve kanıtlar

45. Mülteciler ve ev sahibi topluluklara yönelik sosyo-ekonomik koşulları iyileştirmeye, acil ve sürüncemede kalma durumlarında ev sahibi ülkelerde büyük mülteci popülasyonlarının etkisini değerlendirmeye ve buna müdahale etmeye, uygun çözümleri belirlemeye ve planlamaya yönelik kanıta dayalı tedbirler için güvenilir, karşılaştırılabilir ve zamanında sağlanan veriler büyük önem taşımaktadır. Gereklilik, orantısallık ve gizlilik ilkeleri dahil olmak üzere, kişisel verileri toplama ve dağıtma işlemlerinin tamamına yönelik ilgili veri koruma ve veri gizliliği ilkeleri uygulanacaktır.

46. Kanıta dayalı müdahaleleri desteklemek için Devletler ve ilgili paydaşlar, uygun olduğunda, mülteciler ve geri dönenlere ilişkin yaş, cinsiyet, engellilik ve çeşitlilik doğrultusunda ayrılmış verilerin toplanması, analizi ve paylaşımına yönelik uyumlaştırılmış ve birlikte uygulanabilir standartların geliştirilmesini teşvik edeceklerdir.¹⁹

¹⁶ A/RES/72/278, ayrıca Parlamentolar Arası Birliğin (IPU) çalışması belirtilmektedir.

¹⁷ Uluslararası Ticaret Odası ve Dünya Ekonomik Forumunun çalışması ve Küresel Göç ve Kalkınma Forumunun (GFMD) İşletme Mekanizması tarafından oluşturulan model belirtilmektedir.

¹⁸ Olimpik Mülteci Vakfının çalışması ve UNHCR ile Uluslararası Olimpiyat Komitesi ve Barselona Futbol Kulübü Vakfı gibi diğer kuruluşlar arasındaki ortaklık belirtilmektedir. Ayrıca bkz. [Beden Eğitimi, Fiziksel Etkinlik ve Spor Uluslararası Tüzüğü](#) ve [A/RES/71/160](#).

İlgili Devletlerin talebi üzerine, ulusal veriler ve istatistik toplama süreçleri dahilinde ve mülteciler, ev sahibi topluluklar ve geri dönenlerin durumuna ilişkin ulusal veri toplama sistemlerini güçlendirmek için mültecilerin ve ev sahibi toplulukların ve ilgili olduğu durumda geri dönenler ile vatansız kişilerin kapsanmasına yönelik destek sağlanacaktır.

47. Verilerin ve kanıtların iyileştirilmesi ayrıca çözümlerin alınmasına yönelik çabaları destekleyecektir. Veri ve kanıtlar, kaynak ülkelere gönüllü dönüşü ve geri dönenlerin yeniden entegrasyonunu desteklemeye yönelik politikalar, yatırımlar ve programların geliştirilmesine yardımcı olacaktır. Buna ek olarak, Devletler, UNHCR ve diğer ilgili paydaşlar, uluslararası koruma ihtiyaçları bulunanların yerleştirilmesi ve kabul edilmesine yönelik tamamlayıcı yolların sağlanması, kullanılması ve bu alanda iyi uygulamaların ve alınan derslerin paylaşılmasına ilişkin ayrılmış verilerin sistemli olarak toplanmasını, paylaşılmasını ve analizini sağlama yönünde çalışmalarda bulunacaklardır.

48. Yük ve sorumluluk paylaşımının düzenlemeleri konusunda bilgilendirme sağlamak üzere UNHCR, uluslararası işbirliğinde boşlukları değerlendirme ve daha eşitlikçi, öngörülebilir ve sürdürülebilir bir yük ve sorumluluk paylaşımını destekleme açısından mültecilere ev sahipliği yapma, onları koruma ve onlara yardım sağlamadan doğan etkiyi ölçmeye yardımcı olmak için ilgili Devletler ve uygun ortaklarla koordinasyon sağlayacaktır.²⁰ 2018 yılında, UNHCR, uluslararası kuruluşlar ve Üye Devletlerden teknik uzmanlığı bir araya getirerek, benimsenecek yaklaşım üzerinde geniş bir görüş birliği oluşturmaya yönelik ilgili metodolojilerin teknik gözden geçirmesini koordine edecektir. Sonuçlar paylaşılacak ve 2018-2019 yılında Devletler arasında resmi tartışmalar için olanak sağlayacaktır. Birinci Küresel Mülteci Forumuna denk gelen birinci rapor 2019'da yayımlanacaktır. Takip eden raporlar, paragraf 7'ye uygun olarak (ayrıca, bkz. Aşağıda Bölüm IV) daha eşitlikçi ve öngörülebilir bir yük ve sorumluluk paylaşımına yönelik ilerleme kaydedilip kaydedilmediğinin belirlenmesine temel teşkil edecek şekilde düzenli aralıklarla sunulacaktır.

B. Destek ihtiyacı bulunan alanlar

49. Bölüm B'de ortaya konulan destek ihtiyacı bulunan alanlar, ev sahibi ülkelerin üzerindeki yükü hafifletmeyi ve mülteciler ile ev sahibi topluluk mensuplarına fayda sağlamayı hedeflemektedir. CRRF'nin dayanakları etrafında gruplanmış ve geçmişteki kapsamlı müdahalelere dayalı olan alanlar, uluslararası topluluğun büyük ölçekli mülteci durumlarına kapsamlı ve insan merkezli bir müdahaleyi özel bağlama ve ulusal öncelikler, stratejiler ve politikalara göre uygun olarak uyarlanan bir şekilde verimli olarak destek yönlendirebileceği noktaları vurgulamaktadır. Bölüm B'deki tedbirlerin başarısı, yük ve sorumluluk paylaşımına ilişkin güçlü ve iyi bir biçimde işleyen düzenlemelere (Bölüm A) ve bütünüyle uluslararası topluluğun bu düzenlemeleri yük ve sorumluluk paylaşımı ilkesine dayalı olarak hayata geçirmeye yönelik somut katkıları sağlamasına taahhüdüne bağlıdır.

50. Destek, ev sahibi ülkenin veya uygun olduğunda kaynak ülkenin talebi üzerine ülkenin sahiplenmesi ve liderliğine uygun olarak ve ulusal politikalar ve öncelikler gözetilerek sağlanacaktır. Her bir bağlamanın özel olduğu ve her bir Devletin farklı çerçeve, kapasite ve kaynaklara sahip olduğu dikkate alınmaktadır. Bölüm B ayrıntılı veya kural koyucu bir niteliğe sahip değildir. Bölüm B, ayrıca ev sahibi ülkeler üzerine ilave yükler veya külfet getirmeyi amaçlamamaktadır. Esasen, küresel mutabakatın kilit hedefi, diğer Devletler ve ilgili paydaşlardan gelen katkılar yoluyla özellikle düşük ve orta gelir düzeyindeki ülkelere yönelik baskıları hafifletmektir.

51. Bölüm B'de yer alan tedbirler, kız çocuklarını ve kadınları, çocukları, ergenleri ve gençleri, azınlıklara mensup bireyleri, cinsel veya cinsiyete dayalı şiddetten, cinsel istismardan ve sömürden kurtulmuş mağdurları, veya insan ticareti mağdurlarını, yaşlıları ve engellileri kapsamak üzere, çeşitli ihtiyaçları ve potansiyel hassasiyetleri bulunanları hesaba katacak, anlamlı bir şekilde dahil edecek ve girdilerini sağlayacaktır.

¹⁹ “Mülteci istatistiklerine ilişkin uluslararası tavsiyeler”.

²⁰ A/RES/72/150, paragraf 20.

²¹ Yukarıda paragraf 4'e uygun olarak.

1. Alım ve kabul

1.1 Erken uyarı, hazırlıklılık ve beklenmedik durum planlaması

52. Beklenmedik durum planlaması dahil olmak üzere hazırlıklılık, orta vadeye ek olarak büyük ölçekli mülteci durumlarına kapsamlı müdahaleleri güçlendirmektedir. Temel nedenlere müdahale etmeye yönelik çabalara hâle getirmeksizin, Birleşmiş Milletler Genel Seketerinin [müdahale gündemine](#) uygun olarak Devletler ve ilgili paydaşlar, ulusal, bölgesel ve Birleşmiş Milletler tarafından desteklenen hazırlıklılık ve beklenmedik durum planlamasına yönelik çabalarda, mümkün olduğunda CRRF ile tutarlı bir biçimde büyük ölçekli mülteci durumlarına hazırlığı da dahil edecek şekilde kaynak ve uzman katkısı sağlayacaklardır.

53. Ulusal liderlik kapsamında, ilgili kurumlara yönelik kapasite geliştirme çalışmaları, önceden risk izleme ve hazırlıklılık tedbirlerini oluşturmalarını ve uygun olduğu durumda özel sektör de dahil edilerek ilgili paydaşların oluşturduğu geniş bir yelpazeden gelecek desteği temel almalarını sağlayacak şekilde desteklenecektir. Hazırlıklılık tedbirlerinde, küresel, bölgesel, alt bölgesel ve ulusal erken uyarı ve eylem mekanizmaları, afet riskini azaltma çabaları ve gelecekteki hareketlere ve acil durumlara yönelik kanıtla dayalı tahminlerin güçlendirilmesine yönelik tedbirler hesaba katılacaktır. Bunlar içinde, uygun olduğunda, belirli bir durumdan kaynaklanabilen ülke içinde zorla yerinden edilme de hesaba katılabilir. UNHCR, ilgili kişilerin hareketi konusunda bilgi paylaşımında bulunarak ilgili ülkelere verdiği desteği güçlendirecektir. Destek ayrıca, potansiyel yedek hizmet yardım paketleri ve önceden hazırlanmış gerekli teknik ve insan kaynakları dahil olmak üzere, yedek kapasite şeklinde de sağlanacaktır.

1.2 Acil alım düzenlemeleri

54. Yüksek sayıda mültecinin ulaştığı durumlarda, ülkeler ve topluluklar onları almak için düzenlemelerin ölçeğini çok büyük oranda artırmaktadır. Varışların yönetimine yönelik hükümet stratejilerini desteklemek üzere, UNHCR, Devletler ve ilgili paydaşlar, yaş, cinsiyet, engellilik ve diğer özel ihtiyaçlara duyarlı (uygun olduğu durumda “emniyetli alanlar” yoluyla) alım ve geçiş alanlarının oluşturulmasının yanı sıra alım alanlarında temel insani yardım ve zaruri hizmetlerin sağlanması da dahil olmak üzere çeşitli amaçlarla alım konusunda ulusal kapasiteleri güçlendirmeye yönelik kaynak ve uzmanlık katkısı sağlayacaktır. İlgili ev sahibi ülke tarafından uygun görüldüğü durumda, sınırlardan uzakta kamplara alternatif noktaların sürdürülmesine yönelik etkin mekanizmalar desteklenecektir.

55. Uygulanabilir ve uygun olduğu durumda ulusal dağıtım sistemleri kullanılarak yardım sağlama da dahil olmak üzere, ilgili Devletler tarafından oluşturulan müdahale tedbirlerinin desteklenmesine öncelik verilecektir. Personele yönelik bölgesel ve uluslararası yedek düzenlemelerin yanı sıra teknik ve maddi yardım da ilgili Devletlerle istişare halinde etkinleştirilebilir. İlgili Devletler tarafından yedek ve acil konuşlandırmalar için zamanında girişin kolaylaştırılmasına yönelik tedbirler teşvik edilmektedir.

1.3 Emniyet ve güvenlik

56. Güvenlik konuları ve uluslararası koruma tamamlayıcıdır. Emniyet ve güvenliğe ilişkin birincil sorumluluk, ulusal güvenliği güvenceye alırken bir yandan da mültecileri ve onların insan haklarını koruyan ulusal entegre yaklaşımların desteklenmesinden yararlanabilecek olan Devletlere aittir. Ev sahibi ülkelerin meşru güvenlik kaygılarının yanı sıra, gerek acil gerekse sürüncemede kalan durumlarda, uluslararası korumanın ve geçerli uluslararası hukukun medeni ve insani özelliğinin korunmasının önemi de tam olarak dikkate alınmaktadır.²²

57. İlgili Devletlerin talebi doğrultusunda ve ulusal kanun ve politikalar tam olarak gözetilerek, UNHCR ve ilgili paydaşlar, yeni gelen kişilere yönelik zamanında güvenlik taramaları ve sağlık değerlendirmeleri konusunda koruma bakımından hassas düzenlemeleri desteklemeye yönelik kaynak ve uzmanlık katkısı sağlayacaktır. Destek aynı zamanda, örneğin uluslararası mülteci koruma ve hariç bırakma kriterleri konusunda ilgili kurumlarda kapasitenin geliştirilmesi, cinsel ve cinsiyete dayalı şiddetin, insan ticaretinin ve kaçakçılığının önlenmesi ve bunlarla mücadeleyle yönelik uluslararası çabaların güçlendirilmesi, topluluk odaklı polisliğe ve adalet erişimine yönelik kapasitenin geliştirilmesi, ilgili koruma güvencelerine uygun olarak sınır giriş noktalarında veya varıştan sonra mümkün olduğunca erken aşamada savaşçıların ve muhriplerin belirlenmesi ve ayrılmasına yönelik olarak sağlanacaktır.

²² Bkz. 1951 tarihli Sözleşme madde 9; 94 (LIII) (2002) ve 109 (LX) sayılı İd. Kom. Kararları (2009); ve [A/RES/72/150](#), paragraf 28.

Önceden silahlı gruplarla bağlantılı bulunan çocuklara koruma ve yardım sağlamaya yönelik programların geliştirilmesi ve uygulanması da ayrıca desteklenecektir.

1.4 Kayıt ve belgelendirme

58. Mültecilerin kaydedilmesi ve belirlenmesi, ilgili kişilerin yanı sıra Devletlerin kimlerin geldiğini bilmesi ve özel ihtiyaçlara sahip olanlar da dahil olmak üzere temel yardım ve korumaya erişimi kolaylaştırması açısından kilit önem taşımaktadır. Ayrıca, mülteci koruma sistemlerinin bütünlüğünün sağlanmasında ve insan ticareti de dahil olmak üzere sahtekarlık, yolsuzluk, suçun önlenmesi ve bunlarla mücadelede önemli bir araçtır. Kaydetme, çözümlerden daha az önemli değildir. UNHCR, ilgili ülkelere destek olmak üzere, Devletler ve ilgili paydaşlarla birlikte, talep üzerine, medeni halden bağımsız olarak, kadınlar ve genç kızlara yönelik olanlar da dahil olmak üzere, bireysel kayıt ve belgelendirmeye ilişkin ulusal kapasiteyi güçlendirmeye yönelik kaynak ve uzmanlık katkısı sağlayacaktır. Buna, dijitalleşme, biyometri ve diğer ilgili teknolojilerin yanı sıra, ilgili veri koruma ve gizlilik ilkelerine uygun olarak yaş, cinsiyet, engellilik ve çeşitliliğe göre ayrılmış nitelikli kayıt verilerinin toplanması, kullanımı ve paylaşımı konularında destek de dahildir.

1.5 Özel ihtiyaçlara müdahale

59. Özel ihtiyaçlara müdahale, ilave kaynak ve hedefli yardım gerektiren özel bir zorluktur. Özel ihtiyaçlara sahip kişiler arasında refakatçisi bulunmayan veya ondan ayrı düşmüş olanlar dahil olmak üzere çocuklar; risk altındaki kadınlar, işkence, travma, insan ticareti, cinsel veya cinsiyete dayalı şiddet, cinsel istismar ve sömürü veya zarar verici uygulamalar atlatmış kişiler, tıbbi ihtiyaç sahipleri, engelliler, okuma yazma bilmeyenler, ergenler, gençler ve yaşlılar bulunmaktadır.²³

60. İlgili ülkelere destek olmak üzere, Devletler ve ilgili paydaşlar, özel ihtiyaç sahiplerinin belirlenmesi, tanınması ve uygun ve erişilebilir süreç ve prosedürlere sevk edilmesine yönelik mekanizmaların oluşturulmasına yönelik kaynak ve uzmanlık katkısı sağlayacaklardır. Bunun işler hale getirilmesini kolaylaştırmak üzere çok paydaşlı müdahale ekipleri oluşturulabilir.²⁴ Refakatçisi bulunmayan veya ondan ayrı düşmüş çocuklar da dahil olmak üzere çocukların belirlenmesi ve uygun bakım düzenlemeleri veya diğer hizmetlerle birlikte en iyi çıkar değerlendirilmesi ve/veya belirlenmesine sevk edilmesi de buna dahildir.²⁵ İnsan ticareti veya diğer sömürü biçimlerinin mağdurlarının, uluslararası koruma ihtiyaçlarının veya mağdur desteğinin belirlenmesine yönelik olanlar da dahil olmak üzere uygun süreç ve prosedürlere sevk edilmesi,²⁶ tıpkı vatansız kişilerin ve vatansız kalma riski altında bulunanların belirlenmesi ve vatansızlık belirleme prosedürleri dahil olmak üzere sevk edilmesi gibi kilit önem arz etmektedir. Özellikle çocukların tutukluluğu konusunda, gözaltına alınma harici, topluluk temelli alternatiflerin geliştirilmesi de desteklenmektedir.

1.6 Uluslararası koruma ihtiyaçlarının belirlenmesi

61. Bireysel uluslararası koruma taleplerinin adil ve etkin bir biçimde belirlenmesine yönelik mekanizmalar, Devletlerin koruma boşluklarını önleyen ve uluslararası koruma ihtiyacı bulunan herkesin buna ulaşarak bundan yararlanabileceği bir şekilde, geçerli uluslararası ve bölgesel yükümlülüklerine uygun olarak topraklarındaki kişilerin statüsünü gereğince belirlemeleri için bir olanak sağlamaktadır (A/RES/72/150, paragraf 51).²⁷ Büyük ölçekli mülteci hareketleri bağlamında, gruba dayalı koruma (mülteci statüsünün ilk bakışta tanınması gibi), Devlet tarafından uygun bulunduğu takdirde, uluslararası koruma ihtiyaçlarına müdahale konusunda yardımcı olabilir.

²³ A/RES/46/91.

²⁴ Buna, sivil toplum, bölgesel kuruluşlar ve UNHCR ve IOM gibi uluslararası kuruluşlar dahil olabilir.

²⁵ A/RES/64/142.

²⁶ Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine ek Özellikle Kadınlar ve Çocuklar olmak üzere İnsan Ticaretini Önleme, Durdurma ve Cezalandırma Protokolüne uygun olarak.

²⁷ Bkz. Yukarıdaki paragraf 5; 103 (LVI) (2005) (s) ve 96 (LIV) sayılı İd. Kom. Kararları (2003).

62. Görevi kapsamında yürüttüğü faaliyetlere halel getirmeksizin, UNHCR ilgili teknik alanlardan uzmanların katılımıyla bir Sığınma Kapasitesi Destek Grubu kuracaktır. Bölgesel çeşitliliğe özellikle dikkat edilecektir. Grup, uzmanlık veya fonlama şeklinde, Küresel Mülteci Forumlarının bir parçası olarak verilen güvenceler ve katkılar temelinde oluşturulacaktır. Grup, ilgili Devletin sığınma sisteminin özelliklerinin adil, etkin, uyarlanabilir ve bütün hale getirilmesini sağlamak üzere güçlendirilmesi amacıyla, geçerli uluslararası, bölgesel ve ulusal belgeler ve kanunlara uygun olarak, ilgili ulusal makamlara destek sağlanması talebi üzerine etkinleştirilebilir. Ayrıca destek, vaka işleme yöntemleri (örn. Açıkça esaslı veya temelsiz olma ihtimali bulunan vakalara yönelik basitleştirilmiş veya hızlandırılmış prosedürler), kayıt ve vaka yönetim süreçleri, görüşme teknikleri ve daha geniş kurumsal kapasite geliştirme de dahil olmak üzere sığınma sistemlerinin tüm boyutları konusunda yedek düzenlemeleri ve Devletler arasında iyi uygulamaların paylaşılmasını kapsayabilir.

63. Buna ek olarak, uygun olduğu durumda, ilgili yetkiler ve uzmanlığa sahip paydaşlar, diğer koruma ve insani yardım zorluklarına müdahaleye yönelik tedbirler için yönlendirme ve destek sağlayacaklardır. Buna, ulusal kanunlar ve uygun olduğunda bölgesel belgelerin yanı sıra, uygun olduğu durumda geçici koruma²⁸ ve insani kalış düzenlemeleri gibi uygulamalar hesaba katılarak, doğal afetler nedeniyle zorla yerinden edilmiş kişilere yardıma yönelik tedbirler de dahildir.

2. İhtiyaçların karşılanması ve toplulukların desteklenmesi

64. Mülteci durumunun kapsamlı yönetimi, çoğunlukla ev sahibi ülkenin dayanıklılığına bağlıdır. Ayrıca, büyük ölçekli mülteci durumlarının oluşturduğu kalkınma zorlukları ve 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemine uygun olarak herkesin yararlanabileceği, mülteci barındıran alanlarda paylaşılan ve kapsayıcı ekonomik büyümenin avantajları da artan oranlarda tanınmaktadır. Küresel mutabakat, mültecilerin ve ev sahibi toplulukların bir ülkenin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları doğrultusunda kaydettiği ilerleme sırasında geri bırakılmamalarını sağlamaya yönelik desteğin cezbedilmesinde yardımcı olabilir. Aynı zamanda, yerel ve mülteci toplulukların dayanıklılığına yönelik ulusal politikaları ve kurumları güçlendirmek isteyen ev sahibi Devletler, çoğunlukla, kalıcı çözümler bulunana kadar çabalarına eşlik etmek üzere bütünüyle uluslararası topluluğun yeterli katkılarda bulunmasına ihtiyaç duymaktadırlar. Mültecileri ve ev sahibi toplulukları desteklemeye yönelik çabalar, kalıcı çözümlere yönelik gelecekteki düzenlemeleri kolaylaştırma ihtiyacını hiçbir şekilde azaltmamakta; esasen, bunun tamamlayıcısı niteliğini taşımaktadır.²⁹

65. Kalkınma aktörleri, insani yardımı etkilemeksizin, ev sahibi bir ülkede büyük ölçekli mülteci durumunun etkisinin, gerek ev sahibi topluluklar gerekse mülteciler için doğrudan faydalara sahip kalkınma programları ve politikalarının planlanması ve uygulanmasında hesaba katıldığı insani yardım müdahalelerini tamamlayıcı bir biçimde çalışacaklardır. Ortaklık ruhu, ülke liderliği ve sahiplenmesinin önceliği ve ulusal kalkınma stratejileri ile tutarlı ve 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemine uyumlaştırılmış öngörülebilir uluslararası müdahalelerin harekete geçirilmesi, sürdürülebilirliğin sağlamasında kilit önem taşımaktadır. Aynı zamanda, ev sahibi ülkelerin, mülteci durumundan etkilenen toplulukların Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri doğrultusunda ilerleme kaydederken sekteye uğramamasını sağlamak üzere ilave kalkınma kaynaklarına dayanmaya ihtiyaçları bulunmaktadır.

66. İnsani yardım, ihtiyaçlara dayalı ve insanlık, tarafsızlık ve bağımsızlık gibi insani yardım ilkeleri temelinde olmaya devam etmektedir. Mümkün olduğunca, gerek mülteciler gerekse ev sahibi toplulukların yararlanabileceği şekilde sağlanacaktır. Buna, zaman içerisinde ev sahibi toplulukların faydalanamayacağı mültecilere yönelik paralel sistemler oluşturmak yerine, uygun olduğu durumda yerel ve ulusal hizmet sağlayıcılar (çok amaçlı nakit yardımı dahil) yoluyla yardım sunmaya yönelik çabalar da dahil olacaktır. Mülteciler, kendilerini artan oranlarda kamp dışındaki kentsel ve kırsal alanlarda bulmaktadır ve bu gerçekliğe de müdahale etmek önem taşımaktadır.

²⁸ 22 (XXXII) (1981); 74 (XLV) (1994), (r)-(u); 103 (LVI) sayılı İd. Kom. Kararları (2005), (I).

²⁹ Ayrıca bkz. 109 (LX) sayılı İd. Kom. Kararı (2009).

67. Aşağıda ortaya konulan alanlar, mültecilerin yanı sıra ev sahibi toplulukların da dayanıklılığını güçlendirmek üzere, özellikle bütünüyle uluslararası topluluk tarafından desteklenmeye ihtiyaç duymaktadır. Bunlar, Bölüm A'daki düzenlemeler dahil olmak üzere, kapsamlı bir müdahalenin uygulanmasına yardımcı olmak üzere başkalarının sağlayacağı katkılara dayanan gösterge niteliğinde alanları oluşturmaktadır. Bunların kural koyucu, ayrıntılı olması veya ev sahibi ülkeler üzerine ilave külfet ve yük getirmesi amaçlanmamıştır. Tüm destek, ilgili ulusal kurumlarla koordinasyon dahilinde, yakın ortaklık ve işbirliği ruhuyla sağlanacak ve uygun olduğu durumda süregelen ulusal çabalar ve politikalarla bağlantılı bir biçimde sağlanacaktır.

2.1 Eğitim

68. Ulusal eğitim kanunları, politikaları ve planlamalarına uygun olarak ve ev sahibi ülkeleri desteklemek üzere, Devletler ve ilgili paydaşlar³⁰ mülteci ve ev sahibi topluluk çocukları (kız ve erkek çocukları), ergenler ve gençlerin ilk, orta ve yükseköğretime erişimlerini kolaylaştırmaya yönelik olarak ulusal eğitim sistemlerinin niteliğini ve kapsayıcılığını genişletmek ve güçlendirmek üzere kaynak ve uzmanlık katkısında bulunacaklardır. Daha doğrudan mali destek ve özel çabalar, mülteci kız ve erkek çocuklarının eğitim dışında harcadıkları zamanı, ideal olarak varışlarından itibaren azami üç ay olmak üzere, asgari düzeye indirmek için harekete geçirilecektir.

69. Bağlama göre, eğitim olanaklarını (erken çocukluk eğitimi ve mesleki ve teknik eğitim olanakları dahil) ve öğretim kapasitelerini (uygun olduğu durumda, ulusal kanunlar ve politikalara uygun olarak, öğretmen olarak görevlendirilebilecek mülteciler ve ev sahibi topluluk mensuplarına yönelik destek dahil) genişletmek üzere ilave destek katkısı sağlanabilir. İlave destek alanları, mültecilerin özel eğitim ihtiyaçlarının karşılanması (“emniyetli okullar” ve çevrimiçi eğitim gibi yenilikçi yöntemler dahil) ve özellikle kız çocukları olmak üzere, engelliler ve psiko-sosyal travma yaşayanlar için olmak üzere esnek sertifikalı öğrenme programları dahil olarak, kayıt ve devam önünde karşılaştıkları engellerin aşılması yönündeki çabaları kapsayabilir. Mültecileri kapsayan milli eğitim sektörüne ait planların geliştirilmesi ve uygulanmasına destek sağlanacaktır. Ayrıca, ihtiyaç duyulan alanlarda, akademik, uzmanlık ve mesleki niteliklerin denkliğinin tanınmasını kolaylaştırmaya yönelik destek sağlanacaktır. (Ayrıca bkz. Kısım 3.3, üçüncü ülkelere kabul edilmeye yönelik tamamlayıcı yollar).

2.2 Meslekler ve geçim kaynakları

70. Ev sahibi topluluklar ve mültecilere yönelik kapsayıcı ekonomik büyümeyi güçlendirmek için, ev sahibi ülkeleri desteklemek üzere ve ilgili ulusal kanunları ve politikalarına tabi olarak, Devletler ve ilgili paydaşlar³¹ kadınlar, genç yetişkinler, yaşlılar ve engelliler dahil olmak üzere ev sahibi topluluk mensupları ve mültecilere yönelik ekonomik olanaklar, düzgün iş, iş yaratma ve girişimcilik programlarını desteklemeye yönelik kaynak ve uzmanlık katkısı sağlayacaklardır.³²

71. Bağlama göre, kaynak ve uzmanlık katkısı, istihdam yaratma ve gelir elde etme konusunda boşlukların ve olanakların belirlenmesine yönelik iş gücü pazar analizini, mülteciler ve ev sahibi topluluklar arasında becerilerin ve niteliklerin ilişkilendirilmesi ve tanınmasını, özellikle kadınlar, engelliler ve gençlere yönelik olmak üzere, pazar olanaklarıyla bağlantılı olarak, dil eğitimi ve mesleki eğitim dahil olmak üzere özel eğitim programları yoluyla bu beceri ve niteliklerin güçlendirilmesini desteklemek üzere sağlanabilir.

³⁰ Eğitim bakanlıkları ve ulusal eğitim planlama kurumlarına ek olarak, bu süreçte Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF), Krizde Bağlantılı Öğrenme Konsorsiyumu, Küresel Eğitim Ortaklığı, UNHCR, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Krizde Bağlantılı Öğrenme Konsorsiyumu, UNESCO Uluslararası Eğitim Planlama Enstitüsü, UNESCO İstatistik Enstitüsü, UNRWA, Eğitim Bekleyemez, Acil Durumlarda Eğitim için Kurumlar arası Ağ, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör dahil olabilir.

³¹ Buna, özel sektör ve yerel işletmelerin yanı sıra Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Dünya Bankası ve Dünya Bankası Grubu, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), OECD, UNHCR, Birleşmiş Milletler Sermaye Geliştirme Fonu, IOM, işçi ve işveren sendikaları, mikro-finans kuruluşları ve akademi dahil olabilir.

³² Bu çabalar ayrıca Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Konferansında benimsenen R205 — Barış ve Dayanıklılık için İstihdam ve Düzgün İş Tavsiyesi, 2017 (Sayı 205) ve “Mülteciler ve diğer zorla yerinden edilmiş kişilerin iş gücü pazarına erişimi hakkında kılavuz ilkeler” (ILO, Temmuz 2016) ile yönlendirilecektir.

Çevrimiçi geçim kaynağı olanaklarının kolaylaştırılması dahil olmak üzere, teknoloji açığını kapatmaya ve kapasitelerin geliştirilmesine (özellikle mültecilere ev sahipliği yapan gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde) özellikle dikkat edilecektir. İlgili risklerin azaltılması ve mümkün olduğunca bu hizmetlere düşük maliyetli mobil ve internet erişimi sağlanmasının yanı sıra para havalesinin desteklenmesi de dahil olmak üzere ev sahibi ve mülteci topluluklarda kadınlara ve erkeklere yönelik bütçeye uygun mali ürün ve hizmetlere erişimi desteklemeye yönelik çaba sarf edilecektir. Bazı bağlamlarda, uygun olduğu durumda, özellikle iş gücünde yüksek mülteci katılımı bulunan mal ve sektörlerle yönelik olmak üzere, ilgili uluslararası yükümlülüklerle uygun olarak tercih edilen ticari düzenlemeler veya özel sektörü ve altyapı yatırımını çekmeye ve yerel işletmelerin kapasitesini desteklemeye yönelik araçlar araştırılabilir.

2.3 Sağlık

72. Ulusal sağlık hizmetleri kanunları, politikalar ve planlara uygun olarak ve ev sahibi ülkelere destek olmak üzere Devletler ve ilgili paydaşlar³³ kadınlar ve kız çocukları, çocuklar, ergenler ve gençler, yaşlılar, tüberküloz ve HIV dahil olmak üzere kronik hastalığı bulunanlar, insan ticareti, işkence, travma veya cinsel veya cinsiyete dayalı şiddet dahil olmak üzere şiddetten kurtulanlar ve engelliler dahil olacak şekilde, mülteci ve ev sahibi toplulukların erişiminin kolaylaştırılacağı ulusal sağlık sistemlerinin genişletilmesi ve kalitesinin artırılması için kaynak ve uzmanlık katkısı sağlayacaklardır,

73. Bağlama göre, buna ulusal kanun ve politikalara (akıl sağlığı ve psiko-sosyal hizmetler dahil) uygun olarak, sağlık hizmetleri çalışanları olarak görevlendirilebilecek mülteciler ve ev sahibi topluluk mensuplarına yönelik kapasite geliştirme ve eğitim olanakları da dahil olmak üzere sağlık tesislerini kurma ve donatmaya veya hizmetleri güçlendirmeye yönelik kaynak ve uzmanlık katkısı sağlamak da dahil olabilir. Fiziksel etkinlikler ve spor faaliyetlerine katılım da dahil olmak üzere hastalıkları önleme, bağışıklık kazandırma hizmetleri ve sağlığın geliştirilmesine yönelik faaliyetler, yeterli miktarda ilaç, tıbbi malzemeler, aşı, teşhis ve önleyici ürünlere makul fiyatla ve adil erişim sağlama güvenceleri arasında buldukları üzere teşvik edilmektedir.

2.4 Kadınlar ve kız çocukları

74. Kadınlar ve kız çocukları, büyük çaplı mülteci durumları bağlamında müdahalelerin uyumlaştırılmasını gerektiren cinsiyete dayalı belirli engellerle karşılaşabilmektedirler. İlgili uluslararası belgeler ve ulusal düzenlemelere uygun olarak, Devletler ve ilgili paydaşlar, mülteci ve ev sahibi topluluklara mensup kadın ve kız çocuklarını güçlendirmeye yönelik politika ve programları benimsemeyi ve uygulamayı ve erkekler ve erkek çocuklarının özel ihtiyaçlarını ve durumunu da hesaba katarak, kadın ve kız çocuklarının insan haklarından tam olarak yararlanmalarını ve hizmet ve olanaklarda erişim eşitliğinden faydalanmalarını desteklemeyi amaçlayacaktır.

75. Buna, kadın ve kız çocuklarının anlamlı katılım ve liderliğini desteklemek ve ulusal ve topluluk temelli kadın örgütlerinin yanı sıra ilgili bakanlıkların da kurumsal kapasitelerini ve katılımını desteklemek dahil olacaktır. Tıpkı kadın sağlık çalışanlarının istihdam edilmesi ve sevk edilmesi dahil olmak üzere, yaş, engellilik ve cinsiyet kaynaklı gereksinimleri karşılayan sosyal ve sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırmaya destek gibi, cinsel sömürü ve istismar, cinsel ve cinsiyete dayalı şiddet ve zarar verici uygulamalar dahil olmak üzere şiddetin her türünü önlemek ve bunlara müdahale etmek dahil olmak üzere kadın ve kız çocuklarının adalet erişimini ve emniyet ve güvenliğini güçlendirmeye yönelik kaynak ve uzmanlık katkısına ihtiyaç bulunmaktadır. Kadınların ve kız çocuklarının temsilini güçlendirmeye, kadınların ekonomik olarak güçlendirilmesini desteklemeye ve kadınların ve kız çocuklarının eğitime erişimini desteklemeye (orta ve yükseköğretim) yönelik tedbirler teşvik edilecektir.

³³ Bunlar arasında Dünya Sağlık Teşkilatı (WHO); UNHCR; UNICEF; UNFPA; IOM; Küresel Aşılamaya ve Bağışıklık İttifakı (GAVI); Küresel AIDS, Tüberküloz ve Sıtma ile Mücadele Fonu ve ilgili sivil toplum örgütleri dahil olabilir. Ayrıca bkz. [WHA70.15 \(2017\)](#).

2.5 Çocuklar, ergenler ve gençler

76. Çocuklar, dünyadaki mülteci nüfusunun yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Ev sahibi ülkelere destek olmak üzere, Devletler ve ilgili paydaşlar³⁴ kız ve erkek çocukları, engelli çocuklar, ergenler, refakatçisi bulunmayan veya ondan ayrı düşmüş çocuklar, cinsel veya cinsiyete dayalı şiddet, cinsel sömürü ve istismar ve zarar verici uygulamalardan kurtulanlar ve risk altındaki diğer çocukların özel hassasiyetlerini ve korunma ihtiyaçlarını hesaba katan politika ve programlara yönelik kaynak ve uzmanlık katkısı sağlayacaklardır. Bağlama göre, buna ulusal çocuk koruma sistemlerine yatırım ve risk altındaki çocuklara yönelik sürekli koruma, bakım ve hizmetlerin sağlanmasına yönelik sınır ötesi işbirliği ve bölgesel ortaklıkların yanı sıra akıl sağlığı ve psiko-sosyal ihtiyaçlar da dahil olmak üzere mülteci ve ev sahibi topluluğa mensup kız ev erkek çocuklarına yönelik entegre ve yaşa duyarlı hizmetlerin desteklenmesine yönelik kaynaklar ve uzmanlık da dahil olacaktır. Mülteci çocukları ilgilendiren kararlara yönelik bilgilendirmenin yanı sıra diğer çocuğa duyarlı prosedürleri ve ailelerin izlenmesini sağlamak üzere çocukların yüksek yararının belirlenmesi ve değerlendirilmesini üstlenecek ilgili kurumlarda kapasitenin geliştirilmesi desteklenecektir. UNHCR, mülteci erkek ve kız çocuklarının yerleştirme ve kabul edilmeye yönelik tamamlayıcı yollara erişimini güçlendirmek üzere Devletlerle birlikte çalışacaktır.

77. Mülteci ve ev sahibi topluluğa mensup gençlerin yetenek, potansiyel ve enerjilerine göre güçlendirilmesi, dayanıklılığı ve nihai sonuçları desteklemektedir. Mülteci ve ev sahibi topluluğa mensup gençlerin aktif katılımı ve dahil edilmesi, sahip oldukları kapasite ve becerileri fark etmeye, kullanmaya ve geliştirmeye ve onların fiziksel ve duygusal sağlığını güçlendirmeye yönelik projeler dahil olmak üzere Devletler ve ilgili paydaşlar tarafından desteklenecektir.

2.6 Barınma, enerji ve doğal kaynaklar yönetimi

78. Bağlama göre, ev sahibi ülkeler yoğun sayıda mültecinin barınma ve çevre üzerindeki etkilerine müdahale konusunda bütünüyle uluslararası topluluktan destek arayışına girebilirler. Buna göre, ev sahibi toplulukları desteklemek üzere ve ulusal kanun, politika ve stratejilere uygun olarak, Devletler ve ilgili paydaşlar mülteciler ve ev sahibi topluluklara yönelik uygun barınma olanaklarına erişim sağlama ve gerek kentsel gerekse kırsal alanlarda doğal kaynakların ve ekosistemlerin bütünleştirilmiş ve sürdürülebilir yönetimini desteklemeye yönelik altyapının güçlendirilmesine kaynak ve uzmanlık katkısı sağlayacaklardır.

79. Buna, mültecilerin barındığı kentsel ve kırsal alanlarda veya bunların yakınında barınma, su, hıfzıssıhha ve hijyen, altyapı ve çevre ile ilgili zorluklara müdahale edilmesine yönelik ulusal kapasiteyi desteklemeye ve mülteciler ev sahipliği yapan gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde teknoloji açığının kapatılmasına ve akıllı, makul fiyatlı ve uygun teknolojilerin ve yenilenebilir enerjiye yönelik kapasitenin geliştirilme ölçeğinin artırılmasına yatırım yapılmasına yönelik katkılar dahil olacaktır. Çevresel etki değerlendirmeleri, ulusal sürdürülebilir kalkınma projeleri ve mülteci ve ev sahibi topluluğun ihtiyaçlarının daha etkili bir biçimde karşılanmasını sağlayacak temiz enerjinin sağlanmasına yönelik işletme modelleri, tıpkı gerek kentsel gerek kırsal yerleşimlerde bulunanların yaşama ve çalışma koşulları da dahil olmak üzere yerleşim yerlerinin kalitesinin artırılmasına yönelik "yakıt ve enerjiye emniyetli erişim" programının da olduğu gibi aktif bir biçimde desteklenecektir. Teknik kapasitenin geliştirilmesi, özel sektör kaynaklı olan ve Devletler arası düzenlemeler yoluyla gerçekleştirilen uygulamalar da dahil olmak üzere kolaylaştırılacaktır. Ayrıca, uygun olduğu durumda, mültecileri afet riskini azaltma stratejilerine dahil etmek üzere destek sağlanacaktır.

2.7 Gıda güvenliği ve beslenme

80. Gıda ve beslenmenin öncelikli temel ihtiyaçlar olduğu göz önünde tutularak, ev sahibi ülkeleri desteklemek üzere, Devletler ve ilgili paydaşlar³⁵ kadınlar, çocuklar, gençler, engelliler ve yaşlılar da dahil olmak üzere mülteci ve ev sahibi toplulukların yeterli, emniyetli ve besleyici gıdaya erişimini kolaylaştırmaya ve gıda güvenliği ve beslenme konusunda artan kendi kendine yeterliliği teşvik etmeye yönelik kaynak ve uzmanlık katkısı sağlayacaklardır.

81. Buna, mültecilerin ve ev sahibi toplulukların okul beslenme programları dahil olmak üzere beslenmeye duyarlı sosyal emniyet ağlarına erişimlerini desteklerken aynı zamanda, nakit transferleri veya sosyal koruma sistemlerinin artan kullanımı dahil olarak en uygun yollarla mülteci ve ev sahibi toplulukların acil gıda ve beslenme ihtiyaçlarını karşılamak üzere hedeflenen gıda yardımına yönelik kaynaklar ve uzmanlık da dahil olacaktır.

³⁴ UNICEF ve ilgili sivil toplum kuruluşları dahil.

³⁵ Buna Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD) ile birlikte Dünya Gıda Programı (WFP) ve Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) da dahildir.

Destek, ayrıca çeşitlilik, varlığını koruyan kültürel ve dini uygulamalar, gıda ve tarımsal üretim tercihleri de hesaba katılarak, yerel çiftçilerden alımın desteklenmesi ve gıda değer zincirine ilişkin dar boğazlara müdahale edilmesi de dahil olmak üzere mültecilerin barındığı alanlarda hane halkları ve gıda ve tarımsal üretim sistemlerine dayanıklılık kazandırmak için sağlanacaktır. Ev sahibi hükümetler ve yerel toplulukların gıdanın üretimi de dahil olmak üzere teminini sınırlandıran veya gıdaya erişimi kısıtlayan şoklara ve stres faktörlerine dayanmalarına yönelik kapasitenin geliştirilmesine öncelik verilecektir.

2.8 Nüfus kayıtları

82. Nüfus ve doğum kayıtları, Devletlerin topraklarında yaşayan kişiler hakkında doğru bilgilere sahip olmalarına yarar ve mülteci kadınlara, kız çocuklarına ve özel ihtiyaçlara sahip diğerlerine koruma ve çözüm temin edilmesi için temel bir araçtır. Mutlaka vatandaşlık verilmesi ile sonuçlanmak durumunda olmayan doğum kaydı, yasal kimlik oluşturmaya ve vatansızlık riskini önlemeye yarar. Ev sahibi ülkeleri desteklemek üzere, Devletler ve ilgili paydaşlar, veri koruma ve gizlilik ilkelerinin tam olarak gözetilmesine tabi olarak dijital teknoloji ve mobil hizmetlerin sağlanması da dahil olmak üzere, mültecilerin ve vatansız kişilerin uygun olduğu durumda nüfus ve doğum kayıtları ve belgelerine zamanında erişimini kolaylaştırmak amacıyla ulusal nüfus kayıtlarının kapasitesinin güçlendirilmesine yönelik kaynak ve uzmanlık katkısı sağlayacaklardır.

2.9 Vatansızlık

83. **Vatansızlığın** mülteci hareketlerinin gerek sebebi gerekse sonucu olabileceğini göz önünde tutarak,³⁶ Devletler, UNHCR ve diğer ilgili paydaşlar vatansızlığın önlenmesi ve azaltılmasına yönelik cinsiyete duyarlı, iyi uygulamaların paylaşılmasını ve UNHCR'nin Vatansızlığı Sonlandırma Kampanyası da dahil olmak üzere ilgili standartlar ve girişimlere uygun olarak vatansızlığı sonlandırmaya yönelik uygun olduğunda ulusal ve bölgesel ve de uluslararası eylem planlarının geliştirilmesini desteklemeye yönelik kaynak ve uzmanlık katkısı sağlayacaklardır. Henüz 1954 tarihli Vatansız Kişilerin Statüsüne ilişkin Sözleşmeye ve 1961 tarihli Vatansızlığın Azaltılmasına Dair Sözleşmeye taraf olmamış Devletler de bunlara taraf olmayı değerlendirmeye teşvik edilmektedir.

2.10 İyi ilişkilerin ve barışçıl şekilde bir arada yaşamının güçlendirilmesi

84. Topluluklar arasında iyi ilişkilerin önemi göz önünde bulundurularak, kalıcı çözümlerin sağlanması sürüncemede kalmış olarak, ulusal politikalara uygun olarak ayrımcılığın her türü ile mücadele edilmesi ve mülteciler ile ev sahibi toplulukların barışçıl şekilde bir arada yaşamalarının desteklenmesine yönelik programlar ve projeler hazırlanacaktır. Yerel topluluklar ve personele yönelik teknik işbirliği ve kapasite geliştirme dahil olmak üzere mültecilerin içinde buldukları kötü durumun anlaşılmasını sağlamak amacıyla özel programlar ve projeler desteklenecektir. Spor ve kültürel faaliyetler, dil öğrenme ve eğitim dahil olmak üzere çocuklar, ergenler ve gençlerin katılımı teşvik edilecektir. Ayrımcılıkla mücadelenin yanı sıra saygı ve anlayışın teşvik edilmesinde sivil toplum, inançlara dayalı kuruluşlar ve sosyal medya da dahil olmak üzere medyanın gücünden ve olumlu etkisinden de yararlanılacaktır.

3. Çözümler

85. Küresel mutabakatın temel hedeflerinden biri (paragraf 7), mülteci durumlarının ortaya çıkmasından itibaren çözümlere yönelik planlama dahil olmak üzere kalıcı çözümlere erişimi kolaylaştırmaktır. Temel nedenleri ortadan kaldırmak, çözümlere ulaşmanın en etkili yoludur. Uluslararası hukuka ve Birleşmiş Milletler Sözleşmesine uygun olarak, siyasi ve güvenlik işbirliği, diplomasi, insan haklarının geliştirilmesi, desteklenmesi ve korunması, sürüncemede kalan mülteci durumlarının çözüme kavuşturulmasında ve yeni krizlerin ortaya çıkmasının önlenmesinde kilit önem taşımaktadır. Aynı zamanda, mülteci hareketlerinin nedenlerine müdahale edilmesi zaman alabilmektedir. Dolayısıyla, söz konusu eylem programı, farklı ülkelerin alma kapasitesi, kalkınma düzeyleri ve demografik durumları hesaba katılarak özel bağlama uyarlanan çeşitli çözümlerin bir birleşimini öngörmektedir.

³⁶ Bkz. 101 (LV) sayılı İd. Kom. Kararı (2004), (k).

Buna, ilave olanaklar sağlama ihtimali bulunan diğer yerel çözümlerin³⁷ ve üçüncü ülkelere kabul edilmeye yönelik tamamlayıcı yolların yanı sıra gönüllü dönüş, yerleştirme ve yerel entegrasyon olmak üzere üç geleneksel kalıcı çözüm dahildir.

86. Bölüm B’de daha önceki kısımlarda olduğu gibi, aşağıda ortaya konulan unsurlar daha fazla öngörülebilirlik sağlamayı ve çözümlere ulaşılmasına yönelik Devletin ve ilgili paydaşların daha fazla katılımını hedeflemektedir. Özellikle:

- Kaynak ülkelere ve uygun olduğunda ev sahibi ülkelere, talepleri üzerine, Küresel Mülteci Forumları ve Destek Platformları dahil olmak üzere gönüllü dönüş koşullarını kolaylaştırmak için destek sağlanacaktır.
- Yerleştirme ve tamamlayıcı yollara ilişkin teklifler³⁸ Bölüm A’da ortaya konulan düzenlemelerin ayrılmaz bir parçasını oluşturacaktır; ve
- Yerel entegrasyon bağımsız bir karar olmakla birlikte, bunu veya diğer çözümleri sunmayı tercih eden Devletler özel desteğe ihtiyaç duyacaklardır.

3.1 Kaynak ülke için destek ve ülkeye gönüllü dönüş

87. Emniyetli ve insan onuruna yakışır şartlarda gönüllü dönüş, mülteci durumlarının büyük bir çoğunluğunda tercih edilen çözüm olmayı sürdürmektedir.³⁹ Temel öncelikler, özgür ve bilgilendirmeye dayalı seçim yapılmasını⁴⁰ sağlamak ve emniyetli ve insan onuruna yakışır şartlarda dönüşün temelini oluşturacak desteği harekete geçirmek amacıyla, geri göndermeme ilkesi tam olarak gözetilmek kaydıyla, gönüllü dönüş koşullarının sağlanmasını desteklemektir. Mültecilerin kendi ülkelerine dönme haklarını kullanmalarını engellemek amacıyla, gönüllü dönüşün mutlaka kaynak ülkede siyasi çözümlerin sağlanması koşuluna dayandırılmasının gerekli olmadığı göz önünde tutulmaktadır.⁴¹ Aynı şekilde, mültecilerin resmi gönüllü dönüş programları bağlamının dışında gönüllü olarak dönüş yaptıkları durumlar olduğu ve bu durumun da destek gerektirdiği göz önünde tutulmaktadır. Gönüllü dönüşü sağlamak her şeyden önce kaynak ülkenin kendi insanlarına yönelik sorumluluğu olmakla birlikte, dönüşün sürdürülebilirliğini kolaylaştırmak da dahil olmak üzere bütünüyle uluslararası topluluk da destek sağlamaya hazırdır.

88. Buna göre, ev sahibi ülkelere yönelik süregelen desteğe hanel getirmeksizin, bütünüyle uluslararası topluluk, kaynak ülkeleri, kendi talepleri üzerine, temel nedenlere müdahalede bulunma, geri dönüş önündeki engelleri ortadan kaldırma ve gönüllü dönüş için elverişli koşulları sağlama konusunda desteklemek üzere kaynak ve uzmanlık katkısı sağlayacaktır. Bu çabalarda, insani yardımın koordinasyonunu sağlamaya yönelik mevcut siyasi ve teknik mekanizmalar ve barış sağlama ve kalkınma müdahaleleri hesaba katılacak ve bunlar 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemine uygun olacaktır. Bazı bağlamlarda, ilgili Devletlerin ve UNHCR’nin gönüllü dönüşü kolaylaştırmaya yönelik üç taraflı anlaşmalar yapmaları yararlı olmaktadır.

89. Buna ek olarak, Devletler ve ilgili paydaşlar, kaynak ülkelere kendi talepleri üzerine destek olmak üzere, özellikle kadınlar, gençler, çocuklar, yaşlılar ve engelliler olmak üzere dönüş yapanları kabul edip onların yeniden entegrasyonunu sağlama konusunda sosyal, siyasi, ekonomik ve yasal kapasite bakımından destek olmaya yönelik kaynak ve uzmanlık katkısı sağlayacaklardır. Buna, kalkınma, geçim kaynakları ve ekonomik olanaklara yönelik destek ile barınma, arazi ve mülkiyet hususlarına müdahale tedbirleri de dahil olabilir. Katkıları, uygun olduğunda, nakit ve diğer türlü yardım biçiminde, dönüş yapanlara doğrudan dönüş desteği olarak sağlanacaktır. Bağlama göre, ilgili ülkeler dönüşte daha fazla zorla yerinden edilme durumunu (ülke içinde veya sınır ötesi) önlemeye ve ülke içinde yerinden edilen ve yerinden edilmemiş bulunan yerleşik nüfusun durumunun hesaba katılmasına yönelik tedbirler konusunda teknik yönlendirme arayışına girebilirler.⁴²

³⁷ Bkz. paragraf 100.

³⁸ Yukarıda paragraf 4’e uygun olarak yapılmaktadır.

³⁹ A/RES/72/150, paragraf 39; 90 (LII) sayılı İd. Kom. Kararları (2001), (j); 101 (LV) (2004); 40 (XXXVI) (1985).

⁴⁰ Bkz. 101 (LV) sayılı İd. Kom. Kararına (2004) uygun olarak

⁴¹ Örn. 112 (LXVII) sayılı İd. Kom. Kararında (2016) tanındığı gibi (7). Ayrıca bkz. Sürüncemede kalan mülteci durumlarının temel nedenlerine müdahale konusunda işbirliği ve eylem ihtiyacına ilişkin paragraf 8.

⁴² Ayrıca bkz. Ülke içinde yerinden edilen kişilerin korunması ve onlara yardım sağlanmasına ilişkin A/RES/54/167; ve A/RES/72/182 dahil olmak üzere bu konuda takip eden Genel Kurur kararları.

İlgili paydaşlar, dönüş alanlarında korumaya ilişkin riskler konusunda bilgi paylaşımına ve bu risklerin analizine yönelik sistemlerin kurulmasına destek olmak üzere, uygun olduğu durumda kurumlarla birlikte çalışacaklardır.⁴³

3.2 Yerleştirme

90. Mültecilerin korunmasının ve onlara yönelik çözümlerin bir aracı olmanın yanı sıra, yerleştirme aynı zamanda Devletlerin birbirlerinin yükünün paylaşılmasına ve ev sahibi ülkeler üzerinde büyük çaplı mülteci durumlarının etkisinin azaltılmasına yardımcı olmalarını sağlayan somut bir yük ve sorumluluk paylaşımı mekanizmasıdır ve bir dayanışma göstergesidir. Aynı zamanda, yerleştirme geleneksel olarak sınırlı sayıda ülke tarafından sağlanmaktadır. Yerleştirmeye yönelik olumlu bir ortam oluşturma, bunu sağlamaya yönelik kapasiteyi güçlendirme ve tabanını geliştirme ihtiyacının önemi ne kadar ifade edilse azdır.

91. Yerleştirme programlarının kapsamı, boyutu ve niteliğini oluşturmak veya genişletmek üzere Devletlerden,⁴⁴ ilgili paydaşların yardımıyla⁴⁵, katkı arayışına girilecektir.⁴⁶ UNHCR, bu çabalara destek olmak üzere, Devletler ve ilgili paydaşlarla işbirliği içinde, Yeni Yerleştirme Ülkeleri Ortak Destek Mekanizması (ERCM) ve bölgesel düzenlemelerden alınan dersler ve iyi uygulamalar temelinde, yeni yerleştirme programlarını güçlendirmenin yanı sıra küresel yerleştirme çabalarına halihazırda katılmamış bulunan ülkeler dahil olmak üzere yerleştirme yerleri havuzunu artırmak üzere üç yıllık bir strateji (2019–2021) hazırlayacaktır. Söz konusu strateji, uzmanlık ve diğer teknik destek, eşleştirme projeleri, kapasite geliştirmeye yönelik insan kaynakları ve mali kaynaklar ve ilgili paydaşların katılımı dahil olmak üzere yeni yerleştirme ülkelerini belirleyecek, bağlantılar kuracak ve onlara destek sağlayacaktır.

92. İlaveten, yerleştirme programlarını oluşturmak veya bunlara ilişkin iyi uygulamaları güçlendirmek için uygun olduğunda güvence arayışlarına girilecektir. Buna, yerleştirme işleminin öngörülebilir, etkili ve etkin olmasını sağlamaya yönelik (örn. UNHCR'nin altı aylık sevki içinde yıllık yerleştirme ibrazının en az %25'inin yerleştirilmesine yönelik güvenlik kaygılarına tam olarak müdahale sağlayan esnek işleme yöntemleri kullanılarak); yerleştirmenin stratejik olarak kullanılmasını, koruma ortamının iyileştirilmesini ve mülteci durumlarına yönelik kapsamlı bir yaklaşıma katkıda bulunulmasını (örn. Sürüncemede kalan durumlar dahil olmak üzere, UNHCR'nin yıllık öngörülen küresel yerleştirme ihtiyaçlarında belirlenen öncelik durumları arasında UNHCR'nin yerleştirme kriterlerine göre mültecilerin yerleştirilmesine yönelik yerler ayırarak ve/veya örn. Yerleştirme ibrazlarının en az %10'unu acil UNHCR tarafından belirlenen acil durum yerleri veya acil vakalar için ayrılmamış yerler olarak belirleyerek) sağlayan çabalarla, risk altındaki kadınlar ve çocuklar dahil olmak üzere yerleştirilen mültecilere yönelik güçlü alım ve entegrasyon hizmetlerine ve risk altındaki kadınlar ve çocuklar dahil olmak üzere, acil yerleştirme işlemine yönelik acil geçiş olanakları veya diğer düzenlemelere yatırım yapılan çok yıllık yerleştirme programlarının oluşturulması da dahil olabilir.⁴⁷

93. Özel durumlarda, kanıtlanmış değerleri ışığında, temel yerleştirme grupları, koruma ihtiyaçları ve güvenlik hususlarına özellikle dikkat ederek koordineli müdahaleyi kolaylaştırmaya devam edeceklerdir.⁴⁸ Daha genel olarak, küresel mutabakat kapsamındaki tüm çabalar, katma değerlerini yükseltme düşüncesiyle, yerleştirme konusunda yıllık üç taraflı istişareler, yerleştirme çalışma grubu ve temel gruplar dahil olacak şekilde mevcut çok taraflı yerleştirme mimarisi ile eşleştirilecektir.

3.3 Üçüncü ülkelere kabul edilmeye yönelik tamamlayıcı yollar

94. Yerleştirmenin bir tamamlayıcısı olarak, uluslararası koruma ihtiyaçları bulunan kişilerin kabul edilmesine yönelik diğer yollar, koruma ve/veya çözümlere erişimi kolaylaştırabilir.

⁴³ UNHCR'nin dönüş yapanları izleme yetkisine uygun olarak: İd. Kom. Kararları, Sayı:40 (XXXVI) (1985), (l); 101 (LV) (2004), (q); 102 (LVI) (2005), (r).

⁴⁴ Yukarıda paragraf 4'e uygun olarak.

⁴⁵ Buna UNHCR, IOM, sivil toplum kurumları, topluluk grupları, inançlara dayalı kuruluşlar, akademi, bireyler ve özel sektör dahil olabilir.

⁴⁶ A/RES/71/1, Ek I, paragraf 16'ya uygun olarak.

⁴⁷ Tahliyei kolaylaştırmak amacıyla tek yönlü ulaşım için seyahat belgelerinin düzenlenmesi gerekebilir. Bu, istisnai olarak UNHCR tarafından kolaylaştırılabilir.

⁴⁸ Potansiyel olarak Destek Platformu ile işbirliği içinde veya bunun bir parçası olarak.

Bu tür yolların daha sistematik, düzenli, sürdürülebilir ve cinsiyet kaynaklı gereksinimleri karşılayan bir şekilde kullanılabilir hale getirilmesinin, uygun koruma güvencelerini kapsamalarının ve bu olanakları sunan ülke sayısının genel olarak artırılmasının sağlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

95. Yerleştirmeye ilişkin üç yıllık strateji (yukarıda kısım 3.2), kabul edilmeye yönelik tamamlayıcı yolların sağlanmasını ve öngörülebilirliğini artırma düşüncesiyle bu yolları da kapsayacaktır. İlgili paydaşların desteğiyle,⁴⁹ Devletlerden aile birleşimine yönelik etkili prosedürlerin ve açık sevk yollarının kolaylaştırılması veya Küresel Mülteci Destek Girişimi (GRSI) yoluyla desteklenen topluluk temelli destek programları dahil olmak üzere düzenli yerleştirmeye ilave olarak özel veya topluluk destek programlarının oluşturulması için katkı arayışına girilecektir. Tamamlayıcı yollar açısından diğer katkılar, insani vizeler, insani yardım koridorları ve diğer insani kabul programları, hükümetler ve akademik kurumlar arasında ortaklıklar dahil olmak üzere, burslar ve öğrenci vizelerinin verilmesiyle mültecilere yönelik eğitim olanakları (kadınlar ve kız çocukları dahil) ve üçüncü ülkelerde ihtiyaç duyulan becerilere sahip mültecilerin belirlenmesi dahil olmak üzere mültecilere yönelik iş gücü hareketliliği olanaklarını kapsayabilir.

96. İyi uygulamaların ve alınan derslerin paylaşılmasının ve bu tür programları değerlendiren yeni Devletlerde kapasitenin geliştirilmesinin desteklenmesi için katkı arayışına girilecektir (bkz. Yukarıda paragraf 47).

3.4 Yerel entegrasyon

97. Mülteci durumlarının büyük bir bölümünde gönüllü dönüş tercih edilen çözüm olmaya devam ederken, mülteci durumunu yerel olarak çözüme bağlamayı seçen ülkeleri desteklemek de önem arz etmektedir. Yerel entegrasyon, bağımsız bir karardır ve Devletler tarafından anlaşma yükümlülükleri ve insan hakları ilkeleriyle yönlendirilerek uygulanacak bir seçenektir.⁵⁰

98. Büyük ölçekli mülteci durumları ile karşı karşıya kalan belirli orta gelir düzeyindeki ve gelişmekte olan ülkelerin özel durumuna halel getirmeksizin, birtakım Devletler uygun olduğu durumda kalıcı yasal statü ve yurttaşlığa kabul olanağı sağlamak dahil olmak üzere mültecilerin yerel entegrasyonuna geçişi faydalı bulmuşlardır.

99. Yerel entegrasyon, mülteciler açısından ev sahibi topluma uymaya hazır olmayı, ev sahibi topluluklar açısından da bu duruma hazır olmayı ve kamu kurumlarının mültecileri kabul etmeye ve çeşitlilik arz eden popülasyonun ihtiyaçlarını karşılamaya hazır olmalarını gerektirmek suretiyle tüm tarafların çabasına ihtiyaç duyan, dinamik ve iki yönlü bir süreçtir. Düşük ve orta gelir düzeyindeki ülkelerde, gerek mülteciler gerekse ev sahibi toplulukların ihtiyaçlarını hesaba katacak biçimde başarılı bir yerel entegrasyonun sağlanması için uluslararası topluluktan ek mali ve teknik destek gerekmektedir. Yerel entegrasyon sağlamayı seçen ülkeleri desteklemek üzere, bütünüyle uluslararası topluluk, ev sahibi ülkelerin ulusal kurumlarıyla yakın işbirliği içinde yerel entegrasyona yönelik stratejik bir çerçevenin geliştirilmesine yardımcı olmak amacıyla kaynak ve uzmanlık katkısı sağlayacaktır. Yerel entegrasyon sürecine destek olmak üzere (örn. Belgelendirme konularına müdahale edilmesi, kadınlar ve kız çocukları dahil olmak üzere dil ve mesleki eğitimi kolaylaştırma) ilgili Devlet kurumlarının, yerel toplulukların ve sivil toplumun kapasitesi güçlendirilecektir. Kadınlar ve genç yetişkinler dahil olmak üzere yerel işgücü pazarı değerlendirmeleri ve beceri profillerinin hesaba katılmasıyla mülteci barındıran alanlarda ekonominin incelenmesi de dahil olarak, saygı ve iyi ilişkileri güçlendirmeye ve mültecilerin entegrasyonu için geçim kaynakları olanaklarına erişimi kolaylaştırmaya yönelik programlara destek verilecektir. Ulusal kalkınma plan ve stratejilerine destek olmak üzere ve 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemine uygun olarak, mültecilerin yerleştirileceği alanlarda yatırımlar aktif bir biçimde desteklenecek ve uygun olduğu durumda, mültecilere yönelik kalıcı yasal statüye veya yurttaşlığa kabul etmeye ilişkin yolların sunulması konusunda ulusal kanunları tamamlayabilecek bölgesel çerçeveler araştırılacaktır.

⁴⁹ Sivil toplum, inançlara dayalı kuruluşlar, özel sektör, işverenler, uluslararası kuruluşlar, bireyler ve akademi dahil.

⁵⁰ 104 (LVI) sayılı İd. Kom. Kararı (2005), beyan 1'de belirtildiği üzere.

3.5. Diğer yerel çözümler

100. Yerel entegrasyona ek olarak, mültecilerin içinde buldukları kötü duruma kalıcı çözüm buldukları hallerde, bazı ev sahibi ülkeler mültecilere yönelik diğer yerel çözümler sunmayı tercih edebilirler. Bu tür çözümler arasında mültecilerin uygun ekonomik, sosyal ve kültürel kapsanmasını kolaylaştırmak dahil olmak üzere geçici yasal kalış yer almaktadır ve bu çözümler mevcut olabilecek nihai kalıcı çözümlere halel getirmeksizin sağlanmaktadır. Bağlama göre ve mültecilere yönelik diğer yerel çözümleri sağlamayı tercih eden ülkeler tarafından belirlenen ihtiyaçlara göre,⁵¹ Devletler ve ilgili paydaşlar, mültecilerin barışçıl ve verimli bir biçimde kapsanmasını ve yerel toplulukların refahını güçlendiren ve belgelendirme ve oturma izinleri gibi konulara müdahale etmeye yönelik yasal ve kurumsal çerçeveler konusunda teknik yönlendirme dahil olarak kaynak ve uzmanlık katkısı sağlayacaklardır.

IV. İzleme ve gözden geçirme

101. Uluslararası topluluk bütünüyle, küresel mutabakata yönelik desteği harekete geçirmek ve daha öngörülebilir ve eşitlikçi bir yük ve sorumluluk paylaşımını sağlamak yoluyla hedeflerinin eşitliğe dayalı bir biçimde gerçekleştirilmesi için azami çabayı gösterecektir. Bu, ilgili paydaşlarla birlikte tüm Devletlere ait bir görevdir. UNHCR, yetkisiyle tutarlı bir biçimde, bu çaba içerisinde katalizör ve destekleyici bir rol oynayacaktır. Küresel mutabakat kapsamında izleme ve inceleme, öncelikle Küresel Mülteci Forumu (aksi kararlaştırılmadıkça dört yılda bir düzenlenecek), üst düzey yetkililerin toplantıları (Forumlar arasında iki yılda bir düzenlenecek) ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından Birleşmiş Milletler Genel Meclisine yapılacak yıllık raporlama ile gerçekleştirilecektir. Devletler, UNHCR ve ilgili paydaşlar, kitlesel harekete ilişkin diğer süreç ve eylemlerle tutarlılığı teşvik eden biçimlerde küresel mutabakatın izleme çalışmasının koordinasyonunu sağlamak isteyeceklerdir.

102. Küresel mutabakat kapsamında kaydedilen başarı, dört hedefine ulaşılması (paragraf 7) konusunda kaydedilen ilerleme açısından değerlendirilecektir. Bu çerçevede, 2019 yılında düzenlenecek birinci Küresel Mülteci Forumundan önce her bir hedef için göstergeler geliştirilecektir.

103. Küresel Mülteci Forumları, Devletler ve diğer ilgili paydaşların küresel mutabakat hedeflerine ulaşılması açısından kaydedilen ilerlemeyi değerlendirmeleri için önemli bir araç sağlayacaktır. Forumlar ayrıca Devletler ve ilgili paydaşların, özel ülke veya bölge durumları ve küresel durum gözetilerek iyi uygulamaları ve deneyimi paylaşmaları ve yük ve sorumluluğun paylaşılmasına yönelik düzenlemelerin süregelen etkinliğini gözden geçirmeleri için bir fırsat sağlayacaktır. UNHCR tarafından mültecilerin barındırılması, korunması ve onlara yardımcı olunmasından kaynaklanan etkiyi ölçmek (paragraf 48) için koordine edilen sürecin ve Devletler ve diğer ilgili paydaşlarla yakın işbirliği içinde UNHCR tarafından oluşturulan küresel mutabakatın etkisini ölçmenin yanı sıra güvence ve katkılarının uygulanmasının izlenmesine yönelik mekanizmanın sonuçları, Forumlarda yapılacak değerlendirmeler için bilgilendirme sağlayacaktır.

104. Forumlar arasında, küresel mutabakat üzerine üst düzey yetkililer toplantısı düzenlenecektir. Bunlar, Koruma Zorlukları konusunda Yüksek Komiserlik Diyalogu ile birlikte düzenlenecektir. Bunlar, tüm Birleşmiş Milletler Üye Devletlerine ve ilgili paydaşlara açık olacak ve kaydedilen ilerlemenin “orta vadeli gözden geçirilmesini” sağlayacak, düzenli değerlendirmeleri kolaylaştıracak ve ivmenin sürdürülmesini sağlayacaktır. İlgili üst düzey yetkililerin katılacağı ilk toplantı 2021'de gerçekleşecektir.

105. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiseri, Birleşmiş Milletler Genel Meclisine sunduğu düzenli raporda küresel mutabakat hedeflerinin gerçekleştirilmesine yönelik kaydedilen ilerleme konusunda yıllık bir güncelleme sunacaktır.

106. Devletler ve ilgili paydaşlar, Küresel Mülteci Forumlarında, ilerleme konusunda bakış açılarının dahil edilmesini sağlamak suretiyle kadınlar, engelliler ve gençler dahil olmak üzere mültecilerin anlamlı katılımını kolaylaştıracaklardır.

⁵¹ Ayrıca bkz. ilgili olduğu durumda olası destek alanları için paragraf 99.

UNHCR tarafından geliştirilen ve herkese açık olan bir dijital platform, küresel mutabakatın farklı unsurlarının uygulanmasında özellikle yaş, cinsiyet, engellilik ve çeşitlilik bakımından iyi uygulamaların paylaşılmasını sağlayacaktır.

107. Küresel mutabakat, ortak bir gündem ve müşterek sonuçların desteklenmesi için tüm ilgili paydaşları harekete geçirme potansiyeline sahiptir. Birlikte, mültecilerin ve ev sahibi toplulukların hayatını değiştirecek sonuçlara ulaşabiliriz.
